ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἔτος Α' 1884 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 22 Ἀπριλίου ἀριθ. 8

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΙΟΙ

Ἐντὸς τοῦ ὅρμου τοῦ Ναυπλίου, εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου ὀργυιῶν ἀπὸ τῆς παραλίας, κεῖται μικροσκοπικόν βραχῶδες νησίδιον, οὗ τὴν ἐπιφάνειαν καλύπτει ἄμορφον σύμπλεγμα κατηρειπωμένων ὀχυρωματικῶν ἔργων. Ἐξέχει εἰς τὸ μέσον κολοβὸς κυκλοτερὴς πύργος ἐφ' οὗ ἐρείδονται ἑκατέρωθεν σαθροὶ προμαχῶνες μετ' ἐπάλξεων νωδῶν καὶ βρυοσκεπῶν. Ἴσως ποιητής τις τοῦ συρμοῦ, ἀπηλλαγμένος πάσης εὐθύνης ὡς πρὸς τοὺς νόμους τοῦ ὀρθοῦ λόγου, θ' ἀπεκάλει τὸ νησίδιον τοῦτο σταγόνα ξηρᾶς, πεσοῦσαν κατὰ τύχην ἐντὸς τοῦ ὁμοιομόρφου πεδίου τῶν ὑδάτων· ἀλλ' ἠναγκασμένος ὡς ἐγὼ νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ἐκ τῆς χθαμαλῆς δημοσιογραφικῆς ἀπόψεως, ἀρκεῖται ἀποκαλῶν αὐτὸ « φρούριον ἐπιθαλάσσιον» κατὰ τὴν πομπώδη ἔκφρασιν τὴν περιεχομένην ἐντὸς τῆς ἐγγράφου ἀδείας, ἣν ἐχορήγησεν ἡμῖν πρὸς ἐπίσκεψιν τὸ Φρουραρχεῖον.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἔργον τῆς παλαιᾶς Ἐνετικῆς ὀχυρωματικῆς, εἶνε τὸ Μποῦρτζι, ἀδελφὸς ἐλάσσων τοῦ Παλαμηδίου καὶ τοῦ Ἴτζ-Καλέ, τῶν ἀπορθήτων ἄλλοτε φρουρίων, ἅτινα προήσπιζον τὴν πόλιν διὰ κύκλου πυρός. Κατὰ τοὺς μεταξὺ Ἐνετῶν καὶ Τούρκων αἱματηροὺς πολέμους τῶν παρελθόντων αἰώνων τὸ Μποῦρτζι διεδραμάτισε μέρος σπουδαιότατον. Δι' ἁλύσεων σιδηρῶν, τεταμένων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἑκατέρωθεν στερεᾶς, ἐφράσσετο ἡ εἴσοδος τοῦ λιμένος εἰς τὰς ἐχθρικὰς νῆας, ὅτε δὲ τῷ 1686 ἐκυρίευσεν αὐτὸ ὁ Μοροζίνης, ὁ μεγαλεπήβολος στρατηλάτης τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας, εὗρεν ἐντὸς αὐτοῦ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ συγχρόνου χρονογράφου Κορονέλλη, δεκαεπτὰ τηλεβόλα ὀρειχάλκινα, ἑπτὰ σιδηρᾶ καὶ ἓν ὀβουζιοβόλον. Ἀλλ' ἐκ τοῦ χρόνου βαθμηδὸν καταρρέει. Ἐπὶ Ἐπαναστάσεως ἔμεινεν ἄσημον καὶ ἐχρησιμοποιήθη μόνον ἐπὶ βραχὺ κατὰ τὴν ἀπαισίαν περίοδον τῆς ἀδελφοκτονίας καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτε φίλαρχοί τινες καὶ σκαιοὶ ὁπλαρχηγοὶ διεφιλονείκουν αὐθαιρέτως τὴν πρωτοκαθεδρίαν. Σήμερον διερρωγὸς καὶ ἑτοιμόρροπον δὲν ἐφορᾷ πλέον ὡς ἀκοίμητος πρόσκοπος καὶ δὲν ἐμποδίζει τὸν εἴσπλουν τῶν ἐνετικῶν γαλεῶν καὶ τῶν τουρκικῶν λιβυρνίδων, ἀλλὰ παλαίει μετὰ κόπου κατὰ τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς ὁρμῆς τῶν κυμάτων. Πλὴν ἀπομένει ἔτι ὄρθιον, διότι ὁ χρόνος καθυποτάξας αὐτό, τὸ ὑπέβαλεν εἰς ἀλλοίαν χρῆσιν καὶ ἂν δὲν ἀπειλῇ γαῦρον ὡς ἄλλοτε τοὺς ἔξωθεν πολεμίους, ἀπομένει ὅμως διαρκὴς ἀπειλὴ κατὰ τῶν ζοφερῶν ἐργατῶν τοῦ ἐγκλήματος.

Ὁ ξένος, ὁ ἐντυγχάνων ἐν Ναυπλίῳ, ἀπὸ τοῦ κρηπιδώματος τῆς προκυμαίας ἢ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τοῦ ἀτμοπλοίου παρατηρεῖ ἀνθρώπους τινὰς περιφερομένους κατὰ τὰς πλείστας ὥρας τῆς ἡμέρας ἀναμέσον τῶν ἐρειπίων τοῦ Μπουρτζίου ἢ πλανωμένους βραδεῖ βήματι παρὰ τὰς ἐρήμους ἐπάλξεις, ἐκλαμβάνων αὐτοὺς ὡς φιλαρχαίους καὶ ῥομαντικοὺς ἐρημίτας ἀρεσκομένους τῇ νωθρᾷ ῥέμβῃ. Ἀλλ' ἂν ὁ κατάδικος ὁ διαβιῶν ἐν ταῖς λελαξευμέναις ἐντὸς τοῦ βράχου τοῦ Παλαμηδίου εἰρκταῖς, οὗ τὴν κεφαλὴν ἀφιέρωσεν ὁ νόμος εἰς τὴν μάχαιραν τῆς λαιμητόμου, ἠδύνατο ἐξαγόμενος ἐκ τῆς βαθείας τρώγλης ἔνθα σήπεται, νὰ διακρίνῃ μακρόθεν τὸ νησίδιον ἐκεῖνο, θὰ ᾐσθάνετο ῥῖγος φρίκης διαθέον τὰς φλέβας του, διότι γινώσκει ὅτι ἐν αὐτῷ φυλάσσονται δύο ἄνδρες ἀπαίσιοι, ὧν ἡ ὄψις, ἂν μέλλῃ ποτὲ νὰ τὴν ἴδῃ, θὰ τῷ ἀναγγείλῃ τὴν τελευταίαν τῆς ζωῆς του ἡμέραν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶνε οἱ δύο ἐκτελεσταὶ τοῦ νόμου, τουτέστιν ὁ δήμιος καὶ ὁ βοηθός του.

* * *

Ἡ εἰς Μποῦρτζι ἐπίσκεψις εἶνε ἀπαραιτήτως ἀναγεγραμμένη εἰς τὸ πρόγραμμα παντὸς ἐπισκεπτομένου τὴν ἀρχαίαν τοῦ βασιλείου πρωτεύουσαν καὶ ἱκανοῦ, ἐννοεῖται, νὰ κατανικήσῃ τὴν ἔμφυτον ἀποστροφὴν καὶ τὸν ἀόριστον φόβον ὃν ἐμπνέει εἰς τοὺς πλείστους ἡ ἰδέα τῆς ἐκδρομῆς ταύτης. Ἡ δημοσιογραφική μου περιέργεια, κεντηθεῖσα ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν ἐσχάτως περὶ τῶν ξένων δημίων καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ πολυθρυλήτου Μάργουδ γραφέντων ἴσχυσεν ὥστε καὶ τοὺς ἐμοὺς καὶ τῶν συντρόφων μου τοὺς ἐνδοιασμοὺς νὰ παρακούσῃ. Πρὶν ἢ ὅμως ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν καὶ ἴδωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς στυγνοὺς ἐρημίτας τοῦ Μπουρτζίου, τοὺς ἔχοντας ὡς ἐπάγγελμα νὰ καθιστῶσι βραχύτερον κατά τινας σπιθαμὰς τὸ ἀνάστημα τοῦ πλησίον, ἠθέλησα νὰ συλλέξω πληροφορίας τινὰς περὶ αὐτῶν καὶ ἔμαθον τὰ ἑπόμενα.

Ὁ κυρίως δήμιος καλεῖται Δημήτριος Μπεκιάρης, εἶνε δὲ Ἀργεῖος. Ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἶνε περίεργος, καὶ θὰ σκιρτήσωσι βεβαίως ἐκ χαρᾶς οἱ ῥομαντικοὶ ποιηταὶ καὶ οἱ δραματογράφοι μανθάνοντες ὅτι τὸ αἴσθημα, ὅπερ ἐγένετο ἡ πρώτη ἀφετηρία τοῦ αἱματηροῦ του σταδίου, ἦτο τὸ αἴσθημα τοῦ ἔρωτος. Καὶ αὐτόν, ὅπως λέγει ὁ Δάντης, ἡδεῖς λογισμοὶ καὶ πόθος ἔρωτος ἤγαγον *al doloroso passo,* εἰς τὸ θλιβερὸν βῆμα. Ἀλλ' ἐδέησε νὰ κλυδωνισθῇ ἡ ταλαίπωρος ἐκείνη ὕπαρξις ὑπὸ φρικτοῦ σάλου πρὶν ἢ τὰς ἀγνὰς συγκινήσεις τοῦ τρυφεροῦ αἰσθήματος διαδεχθῶσιν αἱ ἄγριαι καὶ ἀποτρόπαιοι σκηναὶ τοῦ ἰκριώματος. Κατὰ τοὺς πρώτους τῆς νεότητός του χρόνους ἠράσθη γυναικὸς ἐγγάμου, μεθ' ἧς συνῆψε σχέσεις ἀθεμίτους, τυφλωθεὶς δ' ἐκ τοῦ πάθους του, ἀπέκτεινε τὸν σύζυγον τῆς γυναικὸς ἐκείνης, δι' ὃ καὶ κατεδικάσθη. Ἐπωρώθη ἄρά γε ἡ ψυχή του ἐκ τοῦ μετὰ τῶν κακούργων καταναγκαστικοῦ συναγελασμοῦ, ἢ τὰ αἱμοχαρῆ ὁρμέμφυτα, τὰ ἐν αὐτῷ ὑποκεκρυμμένα ἀνεβλάστησαν ὡς βοτάναι φαρμακεραὶ ἐντὸς τῆς ὑγρᾶς ἀτμοσφαίρας τῶν εἱρκτῶν; Ἄδηλον· τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὅτε ἡ δικαιοσύνη ἀνεζήτησε κατὰ τὴν συνήθειάν της τοὺς ἐργάτας τῆς φοβερᾶς αὐτῆς ἀνταποδόσεως ἐντὸς τῶν ἑλληνικῶν εἱρκτῶν, δυσωδῶν καὶ ἀνεξαντλήτων τελμάτων τοῦ ἐγκλήματος, ὁ Μπεκιάρης ἑκουσίως προσηνέχθη νὰ ὑπηρετήσῃ, εἰ καὶ ὑπελείποντο αὐτῷ ἓξ μόνον μῆνες πρὸς ὁλοσχερῆ ἔκτισιν τῆς ποινῆς του! Καὶ ὑπηρέτησε τῷ ὄντι κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς βοηθός, εἶτα δέ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προϊσταμένου του, Σπετσιώτου τινὸς οἰκτρῶς καταλύσαντος τὸν βίον ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τοῦ Ναυπλίου, ὡς πρῶτος δήμιος, ἐπανειλημμένως ἀνανεώσας τὴν θητείαν αὐτοῦ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ χεὶρ του ἠσκήθη, συχνάκις βαφεῖσα εἰς τὸ αἷμα, διότι ὁ πέλεκυς τῆς λαιμητόμου ἠκονίσθη καταπίπτων ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν κακούργων, οὓς σωρηδὸν ἐξαπέστελλεν αὐτῷ ἡ ἀμείλικτος τῆς ληστείας καταδίωξις. Μετὰ παρέλευσιν δωδεκαετίας, ὁ Μπεκιάρης ἐβαρύνθη τὴν μόνωσιν καὶ τὸ ὄνειδος ὑφ' οὗ περιεστοιχίζετο καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας, ἀφ' ἧς τόσον ἀποτόμως εἶχε λιποτακτήσει. Ἀλλὰ φεῦ! ἐλησμόνει ὅτι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης παρενετίθετο πλέον αἵματος ποταμός. Ἡμέραν τινὰ λαβὼν τὴν ἄφεσίν του ἐθεάθη περιφερόμενος ἐν τῇ κεντρικῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως τοῦ Ναυπλίου. Ἔσχε μάλιστα τὸ θάρρος νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ συνομιλήσῃ μετά τινων στρατιωτικῶν, οὓς εἶχε γνωρίσει ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματός του, ἀλλ' ἀπεδιώχθη μετ' αἰσχύνης. Τότε ἐπορεύθη εἰς Ἄργος, τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν, ἐν ᾗ καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ διαμένει. Οἱ συμπολῖταί του, καίπερ βαθεῖαν ἀποστροφὴν καὶ περιφρόνησιν αἰσθανόμενοι, ἐφείσαντο ὅμως αὐτοῦ παραδόξως· ἀλλ' οὐδεὶς ἐπλησίαζεν αὐτόν, οὐδεὶς τὸν συνανεστρέφετο καὶ πάντες μετὰ βδελυγμίας τὸν ἀπέφευγον, ἐκτὸς ὀλίγων φαυλοβίων λωποδυτῶν, οἵτινες τὸν ἐπλησίαζον ἐκ συμφέροντος, καὶ ἀφοῦ κατέφαγε μετ' αὐτῶν τὰ ὀλίγα χρήματα ὅσα μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε, τὸν ἐγκατέλιπον. Βαρέως φέρων τὴν κοινὴν περιφρόνησιν, εὑρεθεὶς δὲ καὶ ἐν ἀπορίᾳ χρημάτων, ἐζήτησε νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν φόβον ἐπιβαλλόμενος διὰ τοῦ

παλληκαρισμοῦ, ἂν καὶ οὐδέποτε διεκρίθη ἐπὶ γενναιότητι· ἀλλὰ τότε τινὲς παροξυνθέντες ἀπεφάσισαν τὸν ὄλεθρόν του, καὶ θὰ ἐφονεύετο πράγματι, ἄν, προνοοῦσα ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχή, δὲν ἐφρόντιζε νὰ τὸν ἐκτοπίσῃ, πέμπουσα αὐτὸν εἰς Ναύπλιον. Αὐτόθι τὸν ἀνέμενεν ἴσως ἡ αὐτὴ τύχη, ταῦτα δὲ βλέπων, ἀπεφάσισε χάριν τῆς σωτηρίας του νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἐπάγγελμα καὶ προσελθὼν εἰς τὸν εἰσαγγελέα τῶν Ἐφετῶν ἀνέλαβε διετῆ θητείαν, διάγει δ' ἔκτοτε ἀναμέσον τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐπιθαλασσίου φρουρίου βλέπων μακρόθεν ὀργίλως τὴν κοινωνίαν τὴν ἀποκόψασαν αὐτὸν ἐκ τοῦ σώματός της ὡς σαπρὸν μέλος, παρηγορῶν τὰς ὥρας τῆς μονώσεώς του διὰ τῆς μέθης καὶ ἐξοδεύων τὰ 300 φράγκα ἅτινα λαμβάνει ὡς μηνιαῖον μισθὸν καὶ τὰ 250 ἅτινα τῷ χορηγοῦνται ὡς ἐπιμίσθιον δι' ἑκάστην ἐκτέλεσιν.

Ὁ ἕτερος δήμιος, ἔχων θέσιν βοηθοῦ, καλεῖται Ἀθανάσιος Ἀλεβιζόπουλος. Οὗτος εἶνε Μεσσήνιος, εἶνε δ' ἔτι μαθητευόμενος ἐν τῇ τέχνῃ, ἅτε ἐξασκῶν τὸ ἐπάγγελμά του μόλις ἀπὸ δύο ἐτῶν. Ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου τούτου παρέσχε δείγματα θηριωδίας ἱκανὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τίτλοι διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ νέου ἐπαγγέλματός του. Φονεύσας τὴν σύζυγόν του καὶ ἓν τῶν τέκνων του, ἀγνοῶ διὰ τίνα αἰτίαν, ἐνέπρησε κατόπιν μετ' αὐτῶν τὴν οἰκίαν. Συλληφθεὶς καὶ δικασθεὶς κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἀλλὰ συνθηκολογήσας μετὰ τῆς δικαιοσύνης ἔσωσε τὴν κεφαλήν του, δεχθεὶς νὰ γείνῃ ὑπηρέτης τῆς λαιμητόμου. Τὸν θεωρητικὸν χειρισμὸν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ προϊσταμένου καὶ συναδέλφου του, ἡ τύχη δὲ τὸν ηὐνόησε καὶ ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν ὁρκωμοσίαν του ἠσκήθη καὶ πρακτικῶς ἐνεργήσας τὰς τελευταίας ἐν Λαυρείῳ, Καλάμαις καὶ Πάτραις θανατικὰς ἐκτελέσεις. Φιλάργυρος ὢν ἀποταμιεύει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐκ δραχμῶν διακοσίων μισθοῦ του καὶ τοῦ ἐπιμισθίου του συνισταμένου ἐξ 150 δραχμῶν δι' ἑκάστην ἐκτέλεσιν. Ὅτε δ' ἐσχάτως ἠσθένησε, φοβούμενος μήπως κλέψῃ τις τὸ ἐπονείδιστον αὐτοῦ κεφάλαιον, τὸ τίμημα τοῦ αἵματος, προσεκάλεσε τὸν εἰσαγγελέα καὶ παρέδωκε πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ἀποδείξει χρηματικόν τι ποσόν, ὅπερ ἐν βραχεῖ διαστήματι εἶχεν ἐξοικονομήσει. Καίτοι διατείνεται ὅτι ἠναγκάσθη ἐκ τῆς αὐτοσυντηρησίας καὶ μόνης νὰ δεχθῇ τὸ ἀποτρόπαιον ἔργον του, οὐχ ἧττον καὶ ἡ πλεονεξία, ὡς πιστεύεται, ἦτο παρ' αὐτῷ ἀρκούντως ἰσχυρὸν ἐλατήριον. Πλὴν οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦτο τὸ αἴτιον, συνείθισεν ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὴν νέαν του κατάστασιν, ὥστε καὶ ποιάν τινα ἔπαρσιν αἰσθάνεται δι' αὐτήν! Ἐκ τῶν οἰκονομιῶν του διέθεσε σπουδαῖον ποσὸν πρὸς κατασκευὴν χρυσοϋφάντου ἐνδυμασίας ἐγχωρίου, ὅπως ἐξέρχηται μετ' αὐτῆς καὶ ἐμφανίζηται εἰς τὸ κοινὸν κατὰ τὰς ἐκτελέσεις. Ἔχουσιν, ὡς βλέπετε, καὶ οἱ δήμιοι τὴν φιλαρέσκειάν των! Ἀλλὰ τὸ κυρίως ἐλέγχον τὴν μοχθηρὰν φύσιν τοῦ Μεσσηνίου δημίου εἶνε τὸ ἑξῆς. Ἀπὸ πολλοῦ ἤρξατο νὰ ἐποφθαλμιᾷ τὴν θέσιν τοῦ συντρόφου του πρώτου δημίου, μεθ' οὗ συχνάκις περιέρχεται εἰς ἔριδας, προέτεινε δέ, ὡς μ' ἐπληροφόρησαν, πρό τινος νὰ διορισθῇ αὐτὸς πρῶτος δήμιος καὶ νὰ παραλάβῃ ὡς βοηθὸν τὸν υἱόν του, νεανίσκον διατελοῦντα εἰς τὰς φυλακάς. Οὐδέποτε τὸ ἅγιον τῆς πατρικῆς στοργῆς αἴσθημα ὑπέστη ὕβριν μείζονα, οἵας περιῆψεν αὐτῷ ὁ βάρβαρος πόθος τοῦ Μεσσηνίου δημίου!

*
* *

Ὅτε ἡ φέρουσα ἡμᾶς λέμβος προσήγγισεν εἰς τοὺς σκοπέλους τοῦ νησιδίου, διεκρίνομεν ἄνδρα ἀναστήματος ὑψηλοῦ φέροντα φαιὸν στρατιωτικὸν μανδύαν καὶ περισκελίδα ἐκ μελανῆς ἐρέας περιφερόμενον ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος. Ἦτο ὁ Μπεκιάρης, ὅστις ἅμα παρετήρησεν ἡμᾶς κατῆλθε καὶ εἰδοποίησε τὴν φρουράν. Ἔτριξαν μετ' ὀλίγον τὰ κλεῖθρα καὶ παρουσιάσθη ὁ ἀρχιφύλαξ δεκανεύς, ὅστις παραλαβὼν τὴν ἔγγραφον ἄδειαν, εἰσήγαγεν ἡμᾶς ἐντὸς τοῦ φρουρίου.

Διήλθομεν μικρὸν προαύλιον ἐν ᾧ ἦσαν ἀποτεθειμέναι κατὰ πυραμίδας σφαῖραι σιδηραῖ καὶ ἐσκωριασμέναι παλαιῶν τηλεβόλων, ἀνελθόντες δὲ κατεστραμμένους τινὰς ἀναβαθμοὺς εὑρέθημεν ἐντὸς τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς. Πανταχοῦ ἐφαίνοντο τοῖχοι ἑτοιμόρροποι καὶ θόλοι ἐπικρεμεῖς καὶ ῥωγμαὶ χαίνουσαι καὶ συντρίμματα καὶ τρίβολοι. Τοιοῦτο εἶνε τὸ ἐνδιαίτημα τῶν ἐκτελεστῶν τοῦ νόμου· ἡ σκηνογραφία τοῦ τόπου ἦτο ἀνταξία κατὰ πάντα τῶν κατοίκων αὐτοῦ.

Πανταχοῦ οἱ δήμιοι εἶνε ὄντα μισητὰ ἐμπνέοντα ἀποστροφήν, ἂν δὲ οἱ ὁμότιμοι τοῦ Οὐεστμίνστερ καὶ ἂν οἱ φιλοπερίεργοι ἐπιφυλλιδογράφοι τῶν Παρισίων προσφέρωνται ἁβροφρόνως πρὸς τὸν Μάργουδ καὶ τοὺς διαδόχους του ἢ πρὸς τὸν Deibler, τὸν Monsieur de Paris, οὐδ' αὐτοὶ οὗτοι ὅμως δύνανται νὰ καυχηθῶσιν ὅτι ἐχειραφετήθησαν παντελῶς ἐκ τοῦ ἀναθέματος ὅπερ βαρὺ ἐπίκειται ἐπὶ τῆς ἀπαισίας αὐτῶν συντεχνίας. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἡ πρὸς τὸν δήμιον ἀποστροφὴ ἀποκτᾷ χαρακτῆρά τινα μυστηριώδους φρίκης, ἥτις περιβάλλει ὡς νεφέλη θολὴ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀθλίου. Ἂν καὶ οἱ χρόνοι μετεβλήθησαν, ἂν καὶ ἡ πρόοδος ἡπλούστευσε τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐργασία τῶν χειρῶν τοῦ ἐκτελεστοῦ *τῶν ὑψηλῶν διαταγῶν*, ὡς ἀπεκαλεῖτο ἄλλοτε, περιωρίσθη εἰς τὴν πίεσιν ἁπλοῦ ἐλατηρίου, διὰ τὸν λαὸν ὅμως καὶ ὁ ἐξηυγενισμένος οὗτος ἀπόγονος ἀπομένει πάντοτε ὁ τῶν παλαιῶν ἡμερῶν στυγνὸς χειριστὴς τοῦ πελέκεως, τῶν πυραγρῶν, τοῦ κύφωνος, ὁ καρατομῶν, ὁ ἐκδέρων, ὁ ἀνασκολοπίζων. Ἡ κατοικία του εἶνε κατηραμένη· τὰ ἀντικείμενα ὅσα θίγει βεβηλοῦνται. Αὐτὴ ἡ ἀτμοσφαῖρα τὴν ὁποίαν ἀναπνέει μιαίνεται. Χαρακτηριστικώτατα διηρμήνευσε τὸ αἴσθημα ὅπερ ὁ λαὸς αἰσθάνεται πρὸς τοὺς δημίους διὰ μιᾶς ἀπαντήσεώς του ὁ νεκρὸς Ἀργεῖος ἁμαξηλάτης, ὁ μεταφέρων ἡμᾶς διὰ τῆς ἁμάξης του ἐκ Ναυπλίου εἰς Ἄργος. Ὅτε τὸν ἠρώτησα διατί οἱ συμπολῖταί του δὲν ἐφόνευσαν τὸν Μπεκιάρην μεταβάντα εἰς Ἄργος ν' ἀποκατασταθῇ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς θητείας του, μοὶ ἀπήντησε :

— Καὶ ποῖος *μαγαρίζει* τὸ χέρι του νὰ σκοτώσῃ ἐκεῖνο τὸ σκυλί;

Τρεῖς στρατιῶται μεθ' ἑνὸς δεκανέως ἀποτελοῦσι τὴν φυλακὴν τοῦ ἐπιθαλασσίου φρουρίου καὶ τῶν ἀπαισίων αὐτοῦ κατοίκων. Ἡ φυλακὴ αὐτὴ εἶνε ἀναγκαία τὸ μὲν πρὸς ἐπιτήρησιν καὶ πρόληψιν πάσης τυχὸν ἀποπείρας ἀποδράσεως τῶν δημίων αὐτῶν ὧν ἡ θητεία εἶνε ὑποχρεωτική, τὸ δὲ πρὸς ἀσφάλειάν των. Ἀληθῶς σήμερον τὰ ἤθη εἶνε ἡμερώτερα καὶ αἱ κοινωνικαὶ προλήψεις ἧττον ἐρριζωμέναι· ἀλλ' ὅπως δήποτε ἡ βδελυγμία ἣν ἐμπνέει ὁ δήμιος εὐκόλως μετατρέπεται εἰς παράφορον ὀργήν, ὅταν θελήσῃ οὗτος νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ ὅρια τῆς μονώσεως, ἅτινα τῷ ἐπιβάλλει. Ὁ βδελυσσόμενος αὐτὸν λαὸς δὲν ἀνέχεται κατ' οὐδένα τρόπον τὴν γειτνίασίν του. Αἱ ἀραὶ καὶ οἱ λιθοβολισμοὶ οἱ ἐπακολουθοῦντες εἰς ἑκάστην θανατικὴν ἐκτέλεσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυροῦσι περὶ τούτου. Πρὸ τινων δὲ ἐτῶν ἐν τῇ κεντρικῇ πλατείᾳ τοῦ Ναυπλίου βριθούσῃ πλήθους, ἐσφάγη ἀνηλεῶς δήμιός τις ἀποτολμήσας τὴν ἑσπέραν ν' ἀναφανῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν θαμώνων καφενείου τινός, οὐδ' ἐγνώσθη ποτὲ ὁ φονεύς του. Ὥστε ἂν ἡ φρουρὰ τοῦ Μπουρτζίου δὲν ἠγρύπνει νυχθημερόν, οἱ δύο μισητοὶ κάτοικοι τῶν ἐρειπίων του δὲν θὰ ἦσαν ἀείποτε ἀσφαλεῖς περὶ τῆς ἰδίας ὑπάρξεως.

[Ἕπεται συνέχεια]

Χ. ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ [1]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 51.

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

138. KOLBE ALEXANDRE.
(ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΛΜΠΕ).

(Ἐκ Βερολίνου· ἀπέθανεν ἐν Πόρῳ τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1860).

Εἷς τῶν παλαιοτέρων Φιλελλήνων διότι ἦλθεν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1821, δηλαδὴ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ἀπεβιβάσθη ἐν Μεσολογγίῳ ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν φιλελληνικῶν κομητάτων τῆς Γερμανίας καὶ εἰσῆλθεν ὡς ὑπολοχαγὸς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων. Ἦτο εἰς τὴν ἅλωσιν τοῦ Ναυπλίου καὶ Παλαμηδίου εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Παρνασσοῦ τῷ 1823 ὑπὸ τὸν Νικήταν ἐναντίον τοῦ Δερβῆς - Πασᾶ· ἔλαβε δὲ μέρος καὶ εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀραχώβης. Μεταξὺ ἄλλων διωρίσθη ὅπως ὀργανώσῃ μικρὸν σῶμα πυροβολικοῦ διὰ μίαν κανονοστοιχίαν 6 πυροβόλων καὶ δύο ὅλμων σταλέντων ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν κομητά-

1. Ἐξ ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ φιλέλληνος Ἑρρίκου Φορνέζη.

των. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Βύρωνος διωρίσθη λοχαγὸς τοῦ ἐπιτελείου εἰς τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ Ὀμὲρ Βριώνη εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Λιγοβίτσας τὴν 1 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους 1824, ὅτε διωρίσθη ὑποφρούραρχος Μεσολογγίου. Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησε καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1826. Ὑπὸ τὸν Καποδίστριαν ἔλαβε διαφόρους διοικητικὰς θέσεις ἐπιμελητοῦ τοῦ στρατοῦ καὶ ἀρχιεπιμελητοῦ τοῦ ναυτικοῦ. Τεθεὶς εἰς διαθεσιμότητα τῷ 1846 ἄνευ ὡρισμένης τινὸς αἰτίας ἀπέθανεν ἐκτιμώμενος διὰ τὰς μακρὰς καὶ ἐντίμους ὑπηρεσίας καὶ διὰ τὴν ἀκεραιότητα καὶ εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρός του. Ἔφερε τὸ μετάλλιον τοῦ ἀγῶνος καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Μέλανος ἀετοῦ τῆς Πρωσσίας ὃν εἶχε λάβει διὰ τὰς προηγουμένας εἰς τὴν πατρίδα του ὑπηρεσίας ἀπὸ τοῦ 1812 μέχρι τοῦ 1815 εἰς τὰς τάξεις τῶν Γερμανῶν ἐθελοντῶν κατὰ τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων εἰς Δρέσδην καὶ Βατερλώ, ὅπου καὶ βαρέως ἐπληγώθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς ὧν τοῦ στρατηγοῦ Bleicher.

※

139. KLEMPE (ΚΛΕΜΠΕ).

(Ἐκ Stettin τῆς Πρωσσίας· ἐφονεύθη ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 23 Ἀπριλίου 1826).

Ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἔξοδον τῶν ἡρωϊκῶν ὑπερασπιστῶν τῆς ἐνδόξου πόλεως.

※

140. KNAUPP (ΚΝΑΟΥΠ).

(Ἐκ Cully τῆς Ἑλβετίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Πάτραις τῷ 1829).

Εἶχεν ὑπηρετήσει εἰς τὸ πυροβολικὸν τοῦ σώματος τοῦ στρατηγοῦ Τζῶρτζ εἰς Ῥούμελην.

※

141. KNOBELSDORF DE ERNEST EMILE.
(ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΔΕ ΚΝΟΜΠΕΛΣΔΟΡΦ).

(Ἐκ Vrietzen τῆς Πρωσσίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀμφίσσῃ τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1823).

Οὐδεμία ἄλλη πληροφορία περὶ αὐτοῦ ὑπάρχει.

※

142. KNÖFFER (ΚΝΑΙΦΕΡ).

(Ἐκ Φραγκφούρτης· ἀπέθανεν ἐν Μεσολογγίῳ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1823).

Μόνον ὅτι ἦτο ἰατρὸς ἐγνώσθη περὶ αὐτοῦ.

※

143. KÖCHE (ΚΑΙΧΕ).

(Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τῆς Βάδης· ἀπέθανεν ἐν Εὐβοίᾳ τῷ 1822).

Ἄνευ ἄλλης πληροφορίας.

※

144. KÖENIG (ΚΑΙΝΙΧ).

(Ἐκ Βασιλείας τῆς Ἑλβετίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἐθελοντὴς εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων.

※

145. KOERRING (ΚΑΙΡΡΙΓΚ).

(Ἐξ Ἀννοβέρου· ἀπέθανεν ἐν Πάτραις ἐξ ἀσθενείας τῷ 1829).

Τροφοδότης εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα· ἀξιοσημείωτος δὲ διὰ τὸ κολοσσαῖον ἀνάστημά του καὶ τὴν στεντορείαν φωνήν του. Ἐλέγετο ὅτι ἦτο ἄλλοτε ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ εἰς τὴν πατρίδα του ἀλλ' ὑπὸ ἄλλο ὄνομα. Δὲν εἶναι ὅμως βέβαιον τοῦτο.

※

146. KOULSCHELEWSKY (ΚΟΥΛΣΧΕΛΕΒΣΚΥ).

(Ἐκ Πολωνίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἱππότης τοῦ Ἁγίου Τάφου. Εἶχεν ὑπηρετήσει ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα. Ἦτο ἐθελοντὴς εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων.

※

147. KRUSEMARCK DE (ΔΕ ΚΡΟΥΖΕΜΑΡΚ).

(Ἐκ Königsberg τῆς Πρωσσίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἐθελοντὴς καὶ αὐτός.

※

148. KUHNER (ΚΥΧΝΕΡ).

(Ἐκ Memmingen τῆς Βυρτεμβέργης· ἀπέθανεν ἐν Τριπολιτσᾷ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1822).

Περὶ αὐτοῦ οὐδὲν εἶναι γνωστόν· ὑποθέτομεν ὅμως ὅτι ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τοῦ Πέτα.

L.

149. LAMBERT (ΛΑΜΠΕΡΤ).

(Πρῶσσος· ἀπέθανε συνεπείᾳ τραυμάτων ἐν Μεθάνοις τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1827).

Λοχαγὸς ἐν Πρωσσίᾳ. Ἦτο μὲ τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων ἐν Χαϊδαρίῳ κλ.

※

150. LAMBERTI JEAN (ΙΩΑΝ. ΛΑΜΠΕΡΤΗΣ).

(Ἐκ Ῥαβέννης τοῦ Παπικοῦ κράτους· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Κύθνῳ τὴν 2 Νοεμβρίου 1842).

Ἦλθεν ἐν Ἑλλάδι μετὰ τοῦ πρίγκιπος Παύλου υἱοῦ τοῦ Λουκιανοῦ Μποναπάρτου. Ἠκολούθησε τὸν τακτικὸν στρατὸν ὑπὸ τὸν Φαβιέρον καὶ ἀπέθανε λοχαγὸς τοῦ ἱππικοῦ ἐν ἀποστρατείᾳ μὲ τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ στρατιωτικὸν μετάλλιον· χαρακτῆρος ἀληθῶς στρατιωτικοῦ. Τὸ ἀληθὲς οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα ἦτο Zochi.

※

151. LANDZANNA SÉRAPHIN.
(ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΛΑΝΔΤΣΑΝΑΣ).

(Ἐκ Bilbao τῆς Ἱσπανίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ἐξ ἀσθενείας τὴν 15 Φεβρουαρίου 1827).

Πρώην ἀξιωματικὸς εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐθελοντὴς εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων, ἀπέθανεν ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως.

※

152. LASBERG DIT WOLFF FRÉDERIC.
(ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΛΑΣΒΕΡΓ ἢ ΒΟΛΦ).

(Ἐκ τοῦ Μεγάλου Δουκάτου τοῦ Hesse - Cassel. ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἄκρᾳ τὴν 6 Μαΐου 1827).

Ὡς ἐθελοντὴς ἀπετέλει μέρος τοῦ λόχου τῶν Φιλελλήνων εἰς τὴν ἐκστρατείαν τούτου πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἀκροπόλεως.

※

153. LASCY CHRISTOPHE.
(ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΛΑΣΚΥ).

(Ἐκ Πέστης τῆς Αὐστρίας· ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἄκρᾳ τὴν 6 Μαΐου 1827).

Ὅπως καὶ ὁ προρρηθείς.

※

154. LASKY (ΛΑΣΚΥ).

(Ἐξ Eisnach τῆς Πρωσσίας· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἦτο ἐθελοντής.

※

155. LEBON (ΛΕΜΠΟΝ).

(Ἐκ Perpignan τῆς Γαλλίας· ἐφονεύθη ἐν Καματερῷ τὴν 20 Φεβρουαρίου 1827).

Φαρμακοποιός, προσκεκολλημένος εἰς τὸ μικρὸν σῶμα τὸ ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Βούρβαχην.

※

156. LEDOUX JOSEPH CHARLES.
(ΙΩΣΗΦ ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΕΔΟΥ).

(Ἐκ Chantilly τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις συνεπείᾳ τραυμάτων τὴν 13 Ἀπριλίου 1827).

Πρώην ταγματάρχης ἐν Γαλλίᾳ. Ἐθελοντὴς εἰς τὸν λόχον τῶν Φιλελλήνων ἐπληγώθη καὶ ἀπέθανεν ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως.

※

157. LEFÈVRE (ΛΕΦΕΒΡ).

(Γάλλος· ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἄκρᾳ τὴν 6 Μαΐου 1827).

Ἐθελοντής.

※

158. LEGRACIEUX (ΛΕΓΡΑΣΙΕ).

(Ἐκ Valence τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐν Σαλαμῖνι ἐξ ἀσθενείας τὴν 20 Φεβρουαρίου 1827).

Ἐγκατέλιπε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐφημερίδος *Courrier Français*, τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ὑπεύθυνος συντάκτης, ὅπως ἔλθῃ εἰς Ἑλλάδα ὡς ἐθελοντής.

[Ἕπεται συνέχεια].

Κατὰ μετάφρασιν τῆς Δος Κ.Τ.Μ.

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΛΕΣΣΕΨ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ

ἐν Σουδάν.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 51.

Περὶ τὰς δύω, κοπάσαντος τοῦ ἀνέμου, ἀφήσαμεν τὰς λέμβους μας εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ ῥεύματος, ἐνῷ δὲ κατέπλεον ἀπεβιβάσθημεν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης δύω λεύγας πρὸς νότον τοῦ ὄρους Οὐελῆ. Ἀκολουθοῦντες μέρη σύδενδρα καὶ πολλάκις πλήρη ἀκανθῶν ἐπορεύθημεν πρὸς τὸ ὄρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνέβην μετὰ τοῦ Ἀρακὲλ βέη, ἐνῷ οἱ δύω ἄλλοι συνοδοιπόροι μου ἐκυνήγουν. Ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου, ἐν τῇ φωτεινῇ ἐκείνῃ ἀτμοσφαίρᾳ ἐβλέπομεν δέκα ἢ δώδεκα λεύγας κύκλῳ πεδιάδας ἀπεράντους κεκαλυμμένας ὑπὸ δασῶν καὶ ἄλλων φυτῶν αὐτοφυῶν, ἐκ τῶν ὁποίων εὐκόλως ἀρδευομένων ἠδύνατο νὰ προκύψῃ μέγιστον ὄφελος.

Κατερχόμενοι τοῦ ὄρους, συναντώμεθα ὅλοι εἰς τὰς κατασκηνώσεις τῆς φυλῆς τῶν Βιντζᾶ. Ὁ σεΐχης καὶ ἡ οἰκογένειά του μας ὑπεδέχθησαν κάλλιστα. Ἐνώπιον ἡμῶν ἔστρωσαν ψιάθους, ἃς ἀφήρουν ἀπὸ τὰς καλύβας, τῶν ὁποίων ἀπετέλουν τοὺς τοίχους. Ἐπεριποιήθησαν ἡμᾶς ὡς ἀνήκοντας εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ ἀντιβασιλέως τοῦ ὁποίου αἱ εὐεργετικαὶ πρά-

ξεις εἶναι ἤδη γνωσταὶ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν καὶ τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦσι πατέρα τῶν δυστυχῶν. Αἱ γυνᾶικες λίαν εὐειδεῖς καίτοι χαλκόχροες μᾶς φέρουσι γάλα καὶ ὀπώρας. Οἱ γέροντες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ᾄδουσιν ἐπαινοῦντες τὸν Ἐφενδινὰν (τὸν κύριον ἡμῶν) καὶ εὔχονται μεγαλοφώνως ὑπὲρ αὐτοῦ προσκυνοῦντες καὶ ἀναφωνοῦντές ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἀπέστειλεν, ὅπως σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Τῇ ὀγδόῃ τῆς ἑσπέρας, αἱ λέμβοι προσωρμίσθησαν εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἀναφθῆ πυραί.

Κατὰ τὸ δεῖπνον, ἐπήνεσα τὴν ἐξαισίαν γεῦσιν τοῦ γάλακτος τοῦ Βιντζὰ, ὁ δὲ κ. Heuglein μοὶ ἐνέπνευσε φόβους τινὰς διηγηθεὶς ὅτι παρὰ τὸν ἄνω Νεῖλον, αἱ φυλαὶ αἱ στερούμεναι ἅλατος ἀναμιγνύουσι μετὰ τοῦ γάλακτος οὖρα βοός· ἀλλ' εὐτυχῶς, προσέθηκεν, ἡ συνήθεια αὕτη ἐπικρατεῖ ἑκατὸν λεύγας μακρὰν τοῦ σημείου ὅπου εὑρισκόμεθα.

Γ'

Τὴν πρωΐαν τῆς 16 Ἰανουαρίου ἤμεθα μόνον δέκα λεύγας μακρὰν τῆς Χαρτούμ· ἡ ὁρμὴ τοῦ ῥεύματος ἦτο μικρά, ἄνεμος δὲν ἔπνεε καὶ αἱ λέμβοι ἔπλεον βραδέως. Μετὰ μεσημβρίαν ἀπεβιβαζόμεθα καὶ ἐβαδίζομεν διὰ μέσου δασῶν καὶ ἀγρῶν ἀνθούντων φασιόλων, ὧν ἡ ὀσμὴ εὐχάριστος κατ' ἀρχάς, ἦτο ἐπὶ τέλους βαρεῖα καὶ ὀχληρά.

Αἱ χῆνες, οἱ γερανοὶ καὶ οἱ ἐρωδιοὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῆς ὄχθης κατὰ μῆκος τῶν ἀγρῶν καὶ ἐφαίνοντο μακρόθεν ὡς ποίμνια προβάτων, ἀλλὰ δὲν ἦσαν εὐπρόσιτοι οἱ δὲ κυνηγοί μας εἰς μάτην ἔρριπτον πλείστας βολάς.

Ἐπροπορευόμην μετὰ μόνου τοῦ λεμβούχου μου· εἰς τὴν εἴσοδον ὁρμίσκου τινὸς εἴδομεν δύω σημεῖα πλέοντα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος καὶ διευθυνόμενα πρὸς τὴν ξηράν. Πλησιάσαντες διεκρίναμεν τὰ ῥύγχη δύω κροκοδείλων, οἱ ὁποῖοι ἐνήδρευον ὅπως συλλάβωσιν ἄγραν τινά. Εἰς δεκαπέντε βημάτων ἀπόστασιν ἐπυροβόλησα μὲ σφαῖραν· ἡ βολὴ ἀντήχησεν ὡς ἐπὶ ξύλου, ἀλλ' ὁ κροκόδειλος δὲν ἐταράχθη. Ὁ λεμβοῦχός μου, ὀνόματι Φεραγ, μοὶ εἶπεν ὅτι ἂν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν γυνή τις ἢ παιδίον ἢ καὶ μεμονωμένος ἀνὴρ ἤντλει ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου, ἤθελεν εὑρεθῆ εἰς μέγιστον κίνδυνον. Προσέθηκεν ὅτι ὅταν ὁ κροκόδειλος ἐπιτίθηται, λαμβάνει τὸ θῦμά του ὑπὸ τὸν βραχίονά του καὶ σφίγγων αὐτὸ δυνατὰ ἀπέρχεται καὶ τὸ καταβροχθίζει εἰς παρακείμενόν τι νησίδιον.

Ὁ Φεραγ μοὶ ἐδιηγήθη ὅτι ἐνῷ ἐκολύμβα ποτὲ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, εἰς τῶν φίλων του τοῖς ἔκραξεν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς νὰ προσέχωσι καὶ νὰ ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, διότι ἔβλεπε κροκόδειλον. Οἱ δύο κολυμβηταὶ ἔσπευσαν πρὸς τὸν σύντροφόν των, ἀλλὰ τούτου πλησιάσαντος πολὺ εἰς τὸ ὕδωρ, ὁ κροκόδειλος ὥρμησε κατ' αὐτοῦ, τὸν ἔθεσεν ὑπὸ τὸν ἀριστερόν του βραχίονα, καὶ βυθίσας ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς ἄλλης ὄχθης, ὅπου ὁ Φεραγ εἶδεν αὐτὸν καταβροχθίζοντα τὴν ἄγραν του.

Μοὶ ἔδειξεν ἐπὶ τῆς κνήμης του πληγήν, ἣν εἶχεν ἐπιφέρει αὐτῷ κροκόδειλος. Οὗτος εἶχεν ἐξέλθει εἰς τὴν ξηράν, ἐνῷ δὲ ἐπανήρχετο πρὸς τὸν Νεῖλον ὁ Φεραγ ἠθέλησε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, ἀλλὰ πρὶν ῥιφθῇ εἰς τὸν ποταμόν, ὁ κροκόδειλος ὥρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ τῷ ἐπέφερε δῆγμα, τὸ ὁποῖον τὸν ἔρριψε χαμαί. Εὐτυχῶς ὁ Φεραγ ἐπρόφθασε νὰ ἁρπάξῃ τὸ ἐγχειρίδιόν του, τὸ ὁποῖον οἱ ἰθαγενεῖς φέρουσιν ἐν εἴδει ψελλίου· ἠδυνήθη δι' αὐτοῦ νὰ πληγώσῃ τὸν κροκόδειλον εἰς τὸ μέρος τοῦ λαιμοῦ, τὸ ἐστερημένον λεπίδων, τὸ δὲ ζῶον φυγὸν ἀμέσως ἐρρίφθη εἰς τὸν Νεῖλον. Ὑπάρχει καὶ ἄλλο μέσον, εἶπεν ὁ Φεραγ, ὅπως ἀναγκάσῃς τὸν κροκόδειλον νὰ σὲ ἀφήσῃ, ὅταν σὲ συλλάβῃ ἐν τῷ ὕδατι, τοῦτο δὲ εἶναι νὰ ἐμπήξῃς τοὺς δακτύλους σου εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐὰν τὸ ἐπιτρέπῃ ἡ θέσις.

Ἐπιβιβαζόμεθα καὶ ἐξακολουθοῦμεν καταπλέοντες τὸν ποταμόν. Ἐπὶ τῆς ὄχθης παρατηροῦμεν πλεῖστα ἴχνη ἱπποποτάμων. Εἶναι φανερὸν ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς μέρη ὅπου συχνάζουσι τὰ ἀμφίβια ταῦτα· μετ' ὀλίγον βλέπομεν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ εἶδός τι πλέοντος νησιδίου ὑπομέλανος, μὲ ἐπιφάνειαν στίλβουσαν εἰς τὸν ἥλιον· ἦτο ἡ ῥαχις μεγίστου ἱπποποτάμου. Ἐτδομεν δὲ καὶ δεύτερον ἐκ τῶν μικροτέρων. Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ λέμβοι μας ἐπλησίαζον. Ὅτε διήλθομεν πλησίον τῆς ῥάχεως, οἱ ναῦται ἠρχισαν βοῶντες κατ' ἰδιαίτερον τρόπον, εἴδομεν δὲ τὸν ἱπποπόταμον ταχέως καταδυόμενον, βεβαίως μέχρι τοῦ βυθοῦ, ἔπειτα δὲ ἀναπηδῶντα μεθ' ὁρμῆς καὶ δεικνύοντα τὰ ἄνω τοῦ σώματος μέχρι τῶν ὀπισθίων ποδῶν. Μᾶς ἐξήγησαν ὅτι ἦτο οἰκογένεια ἐξελθοῦσα εἰς περίπατον καὶ ὅτι ἡ μήτηρ νομίζουσα ὅτι οἱ γόνοι της ἐκινδύνευον ἐκ τῆς ἐπιθέσεως τῶν λέμβων, ἀνεπήδησεν ὑπεράνω τοῦ ὕδατος ἵνα ἴδῃ τοὺς ἐχθροὺς καὶ λάβῃ ἐν ἀνάγκῃ ἀμυντικὴν θέσιν.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο μοὶ ἐνεθύμισε διήγησιν, τὴν ὁποίαν ἤκουσα κατὰ τὴν εἰς Χαρτοὺμ ἄφιξίν μου παρὰ τοῦ Κουσβλέχερ ἡγουμένου τῶν ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ Νείλου καθολικῶν ἱεραποστόλων. Εἰς μίαν τῶν περιηγήσεών του ἡ λέμβος, ἧς ἐπέβαινεν, ἐχώρισεν ἀπὸ τὰ τέκνα της ἱπποπόταμον μητέρα, αὕτη δὲ μανιώδης γενομένη, ἀνεπήδησεν ὑπεράνω τοῦ ὕδατος καὶ ἐπειδὴ ἐξετέλεσε τὴν κίνησιν ταύτην πλησίον τῆς λέμβου, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ μάγειρος τοῦ Κνοβλέχερ εἶχε τὸ σῶμα ἔξω κεκλιμένον, ὁ δυστυχὴς ἀνηρπάγη καὶ ἔγινεν ἄφαντος ἐντὸς τῶν ὑδάτων παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ πελωρίου ἀμφιβίου.

Ἐφθάσαμεν εἰς Χαρτοὺμ τὴν 9ην τῆς ἑσπέρας τῆς 17 Ἰανουαρίου.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ἀντιβασιλεὺς μοὶ ἐγνώρισεν ὅτι ἐξέδωκε κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου διατάγματα πρὸς διοίκησιν τοῦ Σουδάν. Τὰ περίεργα ταῦτα ἔγγραφα ἀναμιμνήσκουσι διὰ τοῦ ἐν γένει ὕφους αὐτῶν, τὰ ἀρχαῖα διατάγματα τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας καὶ τὰς πατριαρχικὰς παραδόσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὁ Ἀρακὲλ βέης μὲ εἶχε παρακαλέσει νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς Σουδὰν ὡς γενικὸν διοικητὴν· ὠφελούμενος τῆς περιστάσεως εἶπον εἰς τὸν ἡγεμόνα ὅτι δὲν ἀρκοῦσιν οἱ καλοὶ νόμοι, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀνάγκη καὶ ἀνδρῶν ἱκανῶν ὅπως ἐφαρμόσωσιν αὐτούς, τῷ ἐξέφρασα δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρακὲλ βέη ἐκδηλωθεῖσαν ἐπιθυμίαν. Ὁ ἡγεμὼν μίαν μόνον μοὶ ἀντέτεινε παρατήρησιν. Ἐφοβεῖτο μήπως τὸ κλίμα τοῦ Σουδὰν ἀποβῇ βλαβερὸν εἰς τὸν φίλον μου. Μὲ προέτρεψε νὰ παραστήσω αὐτῷ τοὺς κινδύνους τοῦ ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον ἐπεζήτει λέγων αὐτῷ ὅτι πρό τινων ἡμερῶν 35 ἄνδρες ἐκ τῶν συνοδευόντων αὐτὸν ἑβδομήκοντα Ἀλβανῶν ἀπέθανον ἐκ κακοήθους πυρετοῦ.

Οὐχ ἧττον ὁ Ἀρακὲλ βέης ἐδήλωσεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἀξιωθῇ τῆς τιμῆς τοῦ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ ἀξιόλογα διατάγματα τοῦ Μωχαμὲτ Σαΐδ καὶ ὅτι θὰ ἐλέγετο εὐτυχὴς ἐὰν ἀνετίθετο αὐτῷ ἡ σπουδαία αὕτη ἐντολή.

Κατεσκηνοῦμεν μετὰ τοῦ ἀντιβασιλέως εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Χαρτούμ, ἡ σκηνή μου ἦτο πλησίον τῆς ἰδικῆς του· τῷ ἀνεκοίνωσα τὴν μετὰ τοῦ Ἀρακὲλ συνομιλίαν μου. Αἱ ἀποφάσεις του ἦσαν πάντοτε ταχύταται. Ἐκάλεσεν ἀμέσως τοὺς ὑπουργούς του καὶ τοὺς στρατηγούς. «Ἠξεύρετε, εἶπεν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου καταλείπομεν τὴν ἀθλίαν ταύτην χώραν ἧς τὸ κλίμα μᾶς ἐστέρησεν ἤδη πλείστων ἀνδρῶν. Πάντας ὑμᾶς ἐπλούτισαν οἱ προκάτοχοί μου καὶ ἐγώ· ἐν Καΐρῳ ἀνευρίσκετε τὰ μέγαρά σας, τὰς οἰκογενείας σας καὶ τὴν εὐζωΐαν σας. Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν εἶναι τοσοῦτον εὐήθης, ὥστε νὰ ζητήσῃ νὰ μείνῃ ἐνταῦθα ὡς διοικητὴς χώρας κατεστραμμένης. Εἰς μόνος χριστιανὸς εὑρέθη, ὁ Ἀρακὲλ βέης, ἐπιθυμήσας τὴν θέσιν ταύτην. Εἶναι, τῇ ἀληθείᾳ, διὰ δέσιμον.» Τότε εἰς τῶν ὑπουργῶν, ὁ στρατηγὸς Χασὰν πασσᾶς ἐπαγγελλόμενος τὸν γελωτοποιὸν τῆς αὐλῆς, ἐπληησίασε τὸν Ἀρακὲλ καὶ προσεποιήθη ὅτι τὸν προσέδεεν εἰς τὸν ἱστὸν τὸν στηρίζοντα τὴν σκηνήν. Νεύσαντος μετὰ ταῦτα τοῦ ἀντιβασιλέως, πάντες ἀπεσύρθησαν καὶ ἐμείναμεν μόνοι.

«Ἰδού, εἶπε γαλλιστί, τὸ πρᾶγμα ἐκατωρθώθη ἐὰν ἀνήγγελλον ὅτι ἐσκόπουν νὰ διορίσω τινὰ τῶν περὶ ἐμὲ ὅπως μὲ ἀντικαταστήσῃ εἰς τὴν διοίκησιν ταύτην, μὲ τὴν ἐξωτερικὴν περιβολὴν τῆς ἰσχύος μου, τὴν σκηνήν μου, τὰς ἁμάξας μου, τοὺς ἵππους μου τὰ ἀνάκτορά μου καὶ ἅπασαν τέλος τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν μου, εἰς ἀπόστασιν 600 λευγῶν ἀπὸ τῆς πρωτευούσης μου, ἤθελεν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, ἕνεκα τοῦ θρησκεύματος τοῦ Ἀρακέλ, καθότι δὲν ὑπάρχει εἰσέτι παράδειγμα εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος τοῦ νὰ διορισθῇ χριστιανὸς εἰς τοιοῦτον ἀξίωμα. Τώρα εἰπέτε εἰς τὸν Ἀρακὲλ ὅτι ἡ παράκλησίς του ἐγένετο δεκτὴ καὶ νὰ προσέλθῃ».

19 Ἰανουαρίου. Ἐπισκέπτομαι τὸν κ.

Heuglein τοῦ ὁποίου αἱ ὁμιλίαι περὶ τὴν γεωγραφίαν τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσι πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον. Εὑρίσκω παρ' αὐτῷ τὸν κ. Μαλζὰκ ἀφιχθέντα τὴν προτεραίαν ἀπὸ τὸν Ἄνω Νεῖλον. Ὁ περιηγητὴς οὗτος διετέλεσε γραμματεὺς τοῦ κόμητος Ῥαινεβάλ, πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας ἐν Ῥώμῃ, ἐγκατέλιπε δὲ τὴν διπλωματίαν ἵνα ἐπιδοθῇ εἰς τὸν πλήρη περιπετειῶν καὶ κινδυνώδη βίον τοῦ θηρευτοῦ τῶν ἐλεφάντων ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Τζούρ, μεταξὺ τῆς 6 καὶ τῆς 7 μοίρας, δέκα ἡμέρας εἰς τὰ ἐνδότερα καὶ πρὸς δυσμὰς τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ. Τὸ φορτίον του ἐξ ἐλεφαντίνων ὀδόντων συγκείμενον ἔχει ἀξίαν τεσσαράκοντα χιλιάδων φράγκων. Τὸ φορτίον τοῦτο μετηνέχθη μέχρι τοῦ Νείλου ὑπὸ μαύρων ἐλευθέρων, οἵτινες ὑπηρετήσαντες αὐτόν, ἀνέμενον μετὰ πεποιθήσεως τὴν ἐπιστροφήν του διὰ νὰ πληρωθῶσιν. Ἡ περίστασις ἦτο καλὴ ὅπως πληροφορηθῶ περὶ τῶν ἀγνώστων χωρῶν, τῶν εὑρισκομένων ἄνω τῆς Χαρτούμ μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου. Κατὰ τὰς ἀρχαίας καὶ τὰς νεωτέρας πληροφορίας, κεῖνται πιθανῶς πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἡμεῖς δὲ εὑρισκόμεθα εἰς τὴν 16 μοῖραν.

Ἀπὸ τῆς περιηγήσεως τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου κ. Ἀρνὼδ βέη, μηχανικοῦ ὑπηρετοῦντος τὴν αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν, ὅστις προέβη μέχρι τῆς 40⁰ 42′ 42″ οὐδεὶς ἐπροχώρησε περισσότερον τοῦ Κνοβλέχερ, τοῦ δὸν Ἄγγελο Βίνκο καὶ τοῦ δὸν Βαρτολομέο Μοσγάν. Οἱ τολμηροὶ οὗτοι ἱεραπόστολοι ἔπλευσαν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας πέραν τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασεν ὁ Ἀρνώ, μέχρι σχεδὸν τῆς 3 μοίρας. Ἵδρυσαν δὲ εἰς Γονδοκορό, εἰς 4⁰ 35 βορείου πλάτους καὶ 28⁰ 47′ ἀνατολικοῦ μήκους (κατὰ τὸν μεσημβρινὸν τῶν Παρισίων) κατάστημα, τὸ ὁποῖον εὐδοκιμεῖ καίτοι ἀποθανόντος τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἱδρυτοῦ δὸν Ἄγγελο Βίνκο, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν σήμερον ἴσην σχεδὸν σπουδαιότητα μὲ τὸ ἐν Χαρτοὺμ κύριον ἵδρυμα τῶν καθολικῶν ἱεραποστόλων.

Ἐκ 36 ἱεραποστόλων ἀπεβίωσαν πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν δώδεκα. Τῆς Χαρτοὺμ μάλιστα τὸ κλίμα εἶναι ὀλέθριον διὰ τοὺς ἀλλοδαπούς, ἕνεκα τῶν περὶ τὴν πόλιν χαμηλῶν καὶ ἑλωδῶν πεδιάδων. Τῷ 1839 ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς ἀπώλεσεν εἰς μίαν ἑβδομάδα δεκατρεῖς ἐκ τῶν συνοδευόντων αὐτὸν ἑξήκοντα ἀνδρῶν· πρὸ ὀλίγου εἴπομεν ὅτι μεταξὺ τῶν Ἀλβανῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν συνοδίαν τοῦ Μωχαμὲτ Σαΐδ, εἴχομεν ἀπολέσει κατὰ τὴν κατασκήνωσιν μίαν λεύγαν μακρὰν τῆς πόλεως, τριάκοντα πέντε ἐπὶ ἑβδομήκοντα, κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς 25, 26 καὶ 27 Ἰανουαρίου. Τὰ ὕδατα, τὰ λιμνάζοντα εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη, ὡς τὴν Δαμιέττην, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου, προξενοῦσι πυρετοὺς ἔχοντας πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀσιατικῆς χολέρας.

Ἡ πόλις Χαρτοὺμ κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ πρὸ τεσσαράκοντα μόλις ἐτῶν, ἔχει τὴν σήμερον 35—40 χιλιάδας κατοίκων. Εἶναι δὲ τὸ κέντρον σπουδαίου ἐμπορίου καὶ συνεταὶ διατάξεις τοῦ ἀντιβασιλέως Μωχαμὲτ Σαΐδ συντελοῦσι βεβαίως εἰς τὸ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ὑγιεινήν. Ὁ κ. Heuglein ἐμέτρησε τὸ ὕψος αὐτῆς ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Τὸ ὕψος τοῦτο οὐδέποτε πρὸ αὐτοῦ καταμετρηθὲν εἶναι 1,060 γαλλικῶν ποδῶν.

Χαρτοὺμ σημαίνει ἀραβιστί, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, προβοσκὶς ἐλέφαντος. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο διότι κεῖται ἐπὶ τοῦ Κυανοῦ Νείλου, οἱ δὲ δύω ποταμοὶ παρεβλήθησαν πρὸς τοὺς χόνδρους ἢ δακτύλους τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὸ στόμιον τῆς προβοσκίδος τοῦ ἐλέφαντος. Τὰ ὕδατα τῶν δύω Νείλων δὲν συγχωνεύονται ἀμέσως συμβάλλοντα εἰς τὴν ἄκραν τῆς Χαρτούμ, ἀλλὰ διακρίνονται κάλλιστα, διαυγῆ μὲν ὄντα καὶ κυανᾶ πρὸς ἀνατολάς, βορβορώδη δὲ καὶ ὑπόλευκα πρὸς δυσμάς.

Πρὸς τὰ ἄνω τοῦ Λευκοῦ Νείλου, ἀπὸ Χαρτοὺμ μέχρι τῆς 10 μοίρας, ἡ κοίτη εἶναι εὐρεῖα μικρὰν ἔχουσα κλίσιν, ὅπερ καθιστᾷ βραδύτατον τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος ταχύτητα ἑνὸς μόλις χιλιομέτρου τὴν ὥραν, ὁσάκις οἱ βόρειοι ἄνεμοι δὲν ἐλαττοῦσιν ἀκόμη αὐτήν. Αἱ ὄχθαι μικρὸν ἔχουσαι ὕψος σχηματίζουσι στενὴν ζώνην χωρίζουσαν τὸν Νεῖλον ἀπὸ ἐκτεταμένων πεδιάδων χαμηλοτέρων πολλαχοῦ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ποταμοῦ.

Αἱ γαῖαι εἶναι καλῶς καλλιεργημέναι πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ἀπώτερον δὲ καλύπτονται ὑπὸ αὐτοφυῶν φυτῶν, δασῶν καὶ θάμνων.

Εἰς τὴν 14 μοῖραν ἄρχονται αἱ νῆσοι τῶν Σουλοὺκ ἐκτεινόμεναι μέχρις ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Σωβάτ, μεταξὺ τῆς 9 καὶ 10 μοίρας.

Ἀπὸ τῆς 10 μέχρι τῆς 6 μοίρας ὁ Λευκὸς Νεῖλος ῥέει διὰ μέσου ἑλῶν, ὅπου οἱ διαβάται ἐνοχλοῦνται τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν ἐντόμων. Ὁ κ. Μαλζὰκ ἐφόνευσεν ἐκεῖ πέρυσιν ἰδίᾳ χειρὶ δεκαεπτὰ ἐλέφαντας. Τὸ κατάστημά του κεῖται ἐν μέσῳ τῆς φίλης φυλῆς τῶν Τζοὺρ μεταξὺ τῆς 9 καὶ τῆς 6 μοίρας, ἑκατὸν λεύγας πρὸς δυσμὰς τοῦ Νείλου. Ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς σχέσεις μετὰ πολλῶν ἄλλων φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ὁμιλοῦσι διαφόρους γλώσσας. Ἔχει ἤδη πέντε διερμηνεῖς ἐγχωρίους, ὅπως διεξαγάγῃ τὸ ἐμπόριον τῶν μικρῶν ὑαλικῶν εἰς ἀνταλλαγμα τῶν ἐλεφαντίνων ὀδόντων. Ἐπειδὴ δὲ αἱ σχέσεις του κατ' ἔτος ἐκτείνονται, μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἔχει ἀνάγκην πέντε εἰσέτι διερμηνέων τοὐλάχιστον, ὅπως συνεννοῆται μετὰ τῶν φυλῶν, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ὁποίων ἐκτελεῖ τὰς ἐκδρομάς του. Χάριν παραδείγματος ἀναφέρομεν ὅτι ὁ ἐλέφας ὀνομάζεται *ἀκοὺ* παρὰ τοῖς Κίλχαις, *κεδὲ* παρὰ τοῖς Τζοὺρ καὶ *ἀὸ* παρὰ τοῖς Μάγγο. Ἀλλ' ὁ ὄφις παρὰ ταῖς πλείσταις φυλαῖς καλεῖται *πύθων*. Ἡ σύμπτωσις αὕτη μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος εἶναι ἀρκούντως παράδοξος. Οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν τούτων δὲν εἶναι φύσει καὶ ἀπροκλήτως μισόξενοι.

Οἱ Δίγκα καὶ οἱ Σουλοὺκ ὀνομάζουσι τὸν Λευκὸν Νεῖλον Κύρ, οἱ Βαρρὺς τὸν ὀνομάζουσι Σουριφύ.

Ὁ κ. Κνοβλέχερ μοι ἐδιηγήθη ὅτι ἀναπλέων παρετήρησε πρὸς τὴν 40 9′ μοῖραν, βουνὸν ἐξ ἀμμολίθων, ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν Λαγουάτ. Τὸ ὄρος τοῦτο ἔχει 500 ποδῶν ὕψος. Ἀναβαίνων αὐτὸ ἠσθάνθη σφοδρὰν δόνησιν σεισμοῦ. Οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν αἰθίοπες ἔπεσαν· τότε πρηνεῖς καὶ ἐξεδήλωσαν μέγαν φόβον ἀναφωνοῦντες ὅτι ἐπανήρχοντο τὰ πνεύματα τῶν τεθνεώτων. Ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ κ. Κνοβλέχερ ποῖα ἦσαν τὰ πνεύματα περὶ ὧν ἔλεγον, ἀπεκρίθησαν ὅτι ἔγινεν ἄλλοτε εἰς τὰ πέριξ μεγάλη μάχη, ὅτι ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ὑπὸ τὸ ὄρος καὶ ὅτι ἔκτοτε αἱ ψυχαί των ἔσειον ἐνίοτε τὴν γῆν προσπαθοῦσαι νὰ ἐξέλθωσιν. Ὁ ἱεραπόστολος ὠφελήθη τῆς περιστάσεως ὅπως πείσῃ αὐτούς, καίτοι καταπολεμῶν τὰς προλήψεις των, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἀθανασίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς δὲν τοῖς ἦτο ἄγνωστος, ὡς διετείνοντο, ἀλλ' ἀπεναντίας φυσικῇ, καθόσον οὐδέποτε ἤθελον πιστεύσει ὅτι δύνανται ὡσαύτως νὰ ἐπιζήσωσι τὰ πνεύματα τῶν βοῶν καὶ τῶν ὄνων.

Ὀλίγας τινὰς λεύγας πρὸς νότον τοῦ ὄρους Λαγουὰτ ἀρχίζουσι ῥεύματα ὁρμητικὰ μεταξὺ νησιδίων πλησιεστάτων. Τὰ ῥεύματα ταῦτα ἐκτείνονται ἐπὶ ἑκατὸν περίπου λεύγας καὶ καθιστῶσι δυσχερέστατον τὸν πλοῦν ὁσάκις ἡ ἐλάττωσις τῶν ὑδάτων ἀφίνει τὰς λέμβους ἐν ξηρᾷ, ἀναγκάζουσα αὐτὰς νὰ ἀναμένωσι τὴν αὔξησιν τοῦ ὕδατος ἐπὶ χρόνον ἀόριστον. Αἱ ὄχθαι πολλαχοῦ προσεγγίζουσι τοσοῦτον ἀλλήλων, ὥστε ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην, κατὰ τὸ λέγειν τῶν ἐγχωρίων, οἱ ὁδοιπόροι δύνανται νὰ διασταυρῶσι τὰς χεῖρας. Ἡ αὔξησις τῶν ὑδάτων ἀρχίζει κατὰ τὸν Φεβρουάριον.

Οἱ Βαρρύς, παρ' οἷς κεῖται τὸ καθολικὸν ἵδρυμα τοῦ Γονδοκορό, ἀνήκουσιν εἰς φυλὴν πολυάριθμον, ἥτις ἀξιοῖ ὅτι κατάγεται ἐξ ἀρχηγοῦ ὀνομαζομένου Ζανγαρὰ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Καρχιούκ, Βάπο, Πίλζα, Βανή, Βαταβῆ καὶ Μεναβούρ. Εἶχον δὲ ἄλλοτε περιοδικὰς σχέσεις μετὰ φυλῆς μεμακρυσμένης κατοικούσης νοτιοανατολικῶς, ἀλλ' ἡ ἐμπορικὴ συνοδία, ἡ κατ' ἔτος εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐρχομένη, πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν δὲν ἐνεφανίσθη, ἕνεκα τῶν ἐχθρικῶν διαθέσεων φυλῶν τινων μεσολαβουσῶν.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λευκοῦ Νείλου εἶναι πυκνότατος παντοῦ ὅπου ἡ γῆ εὐκόλως καλλιεργεῖται.

Ὅπλα ἔχουσι λόγχας, βέλη, μεγάλα ξίφη εὐθυτενῆ καὶ δίστομα, ῥόπαλα ἐξ ἐβένου καὶ τριαίνας μὲ ἐλάσματα κοπτερά, τὰς ὁποίας ῥίπτουσι διὰ τῆς χειρός.

Οὐδεμία φυλὴ γνωρίζει τὴν γραφήν, ἀλλ' ὅμως ἀριθμοῦσιν, ἡ δὲ ἀρίθμησις αὐτῶν εἶναι ὁμοία τῇ ἡμετέρᾳ.

Οἱ παρόχθιοι τοῦ Λευκοῦ Νείλου τρέφονται συνήθως μὲ βόειον γάλα, μὲ σπόρους τοῦ δουρᾶ, μὲ σακχαρῶδες σοργό, ὀρύζιον, φασήλους, ἀραχίδας καὶ πατάτας.

Αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες καλύπτουσιν ἐν μέρει τὸ σῶμα διὰ δέρματος προβάτου. Οἱ ἄνδρες εἶναι ἐντελῶς γυμνοί. Οἰκήματα ἔχουσιν εἰς τὰ μέρη ὅπου βρέχει, καλύβας στρογγύλας μὲ στέγην κωνειδῆ.

Εἰς τὰ μέρη ὅπου δὲν βρέχει, αἱ καλύβαι ἔχουσι σχῆμα τετραγώνου καὶ στέγην ἐπίπεδον.

Οἱ Βαρβοῦς ἐπικαλοῦνται θεότητα ἣν ὀνομάζουσι μεγάλην βροχήν, *Δένδιε*. Ἐν καιρῷ ξηρασίας, θύουσιν αὐτῇ λευκὸν βοῦν, ὅπως ἀπολαύσωσι βροχήν, ἐν καιρῷ δὲ πολυομβρίας, θύουσι μέλανα βοῦν, ὅπως ἀπολαύσωσιν ἥλιον. Ἡ θυσία τοῦ βοὸς εἶναι ἄλλως ἐν χρήσει παρ' ἁπάσαις ταῖς φυλαῖς τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ.

Ὅταν δύω ἐχθροὶ συμφιλιῶνται, ἕκαστος αὐτῶν φέρει εἰς τὸ στόμα τεμάχιον σιδήρου, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἐχέγγυον τῆς εἰρήνης, πάραυτα δὲ θάπτεται εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ εἰρήνη συνεφωνήθη.

Οἱ παρόχθιοι ἀντὶ ἄλλης ταφῆς, ῥίπτουσι τὰ σώματα τῶν τεθνεώτων εἰς τὸν Νεῖλον· εἰς τὰ ἐνδότερα οἱ νεκροὶ θάπτονται πρὸ τῆς κατοικίας των καθέτως ὀκλάζοντες, ἡ δὲ θέσις αὕτη δίδεται αὐτοῖς διὰ τῆς θραύσεως τῶν ὀστῶν τῶν μηρῶν. Ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ἀνδρῶν, πήγνυται λόγχη εἰς τὴν γῆν, ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν γυναικῶν, τίθεται τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ τίρβουσι τὸν σπόρον τοῦ δουρᾶ.

Καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, γίνονται συναθροίσεις, καθ' ἃς ᾄδουσι καὶ ὀρχοῦνται. Τὰ ᾄσματα δὲν ἔχουσι τὴν μονοτονίαν τῆς ἀραβικῆς μουσικῆς, ἡ μελῳδία αὐτῶν εἶναι ποικίλη καὶ ζωηρά, αἱ δὲ φωναὶ ἀκριβεῖς καὶ εὐχάριστοι.

Εἰ καὶ ἐπικρατεῖ ὁ νόμος τοῦ ἰσχυροτέρου, τὰ ἤθη εἶναι ἐν γένει ἠπιώτατα. Αἱ κλοπαὶ καὶ οἱ φόνοι εἶναι σπάνιοι, ἐκτὸς ἐν πολέμῳ μεταξὺ φυλῶν ἢ οἰκογενειῶν. Τὴν κλοπὴν τιμωρεῖ ὁ κλαπείς, τὸν φόνον δὲ ἡ οἰκογένεια τοῦ φονευθέντος.

Πρῶτος ἑκάστης φυλῆς καὶ μᾶλλον ἰσχύων παρὰ τοῖς οἰκείοις εἶναι ὁ πλουσιώτερος, δηλαδὴ ὁ ἔχων τὰς πλείστας γυναῖκας καὶ τὰ πλεῖστα κτήνη.

Ἡ πολυγαμία εἴθισται ἀπανταχοῦ. Ἡ προαγωγεία οὐδαμοῦ εἶναι δεκτή.

Συμβουλεύονται τοὺς μάντεις, ὅπως προκαλέσωσι τὴν βροχὴν ἢ τὴν θερμότητα, ἀλλὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε ἐπικερδές. Ὅταν αἱ προρρήσεις τῶν μάντεων δὲν πραγματοποιῶνται, ὁ λαὸς φονεύει αὐτοὺς πολλάκις σχίζων τὴν κοιλίαν των.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ μάντις δὲν περιμένει τὴν ἐπάνοδον τῶν πελατῶν του, ὅταν ἡ προφητεία του δὲν ἐπραγματοποιήθη, ἀλλὰ σπεύδει νὰ γίνῃ ἄφαντος κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμήν, καθ' ἣν ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ λόγον διὰ τρόπου τοσοῦτον φοβεροῦ. Τὸ μόνον δημόσιον ἐπάγγελμα εἶναι τὸ τοῦ σιδηρουργοῦ.

Πολλάκις ἐξητάσθη τὸ ζήτημα ἐὰν οἱ αἰθιοπικοὶ λαοὶ παρήκμασαν. Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἔμειναν στάσιμοι. Ἦσαν πιθανῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς λαμπρότητος τῶν αἰγυπτίων καὶ αἰθιόπων βασιλέων, οἷοι εἶναι τὴν σήμερον. Μόνη ἡ ἰσχὺς τῶν βασιλέων καὶ τῶν μεγιστάνων κατεστράφη μετὰ τῶν μεγάρων καὶ τῶν μνημείων. Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων τὰ ἀνάκτορα, τὰ κυβερνητικὰ κτίρια, τοὺς τάφους τοὺς ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένους ἢ τοὺς ἐν ταῖς πυραμίσι κατεσκευασμένους, τὰ ἐπίλοιπα, δηλαδή, αἱ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὰ ἐργαλεῖα, τὰ οἰκιακὰ σκεύη, τὰ ὅπλα, τὰ ἐνδύματα, ἦσαν τὰ αὐτὰ ὡς καὶ τὰ νῦν.

Ἡ μελέτη τῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου ἔπεισε τὸν Σαμπολιόν, ὅτι ἡ κοιλὰς τοῦ Νείλου παρέλαβε τοὺς πρώτους κατοίκους της ἐκ τῆς Ἀβυσσινίας καὶ τοῦ Σεναὰρ καὶ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἀνῆκον εἰς γένος ἀνθρώπων κατὰ πάντα ὁμοίων πρὸς τοὺς Βαραβάς, τοὺς παρόντας κατοίκους τῆς Νουβίας.

Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, ἐξέφρασε πρὸ τοῦ Σαμπολιὸν τὴν αὐτὴν γνώμην, εἰπὼν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἔτι, οἱ Αἰθίοπες ἐβεβαίουν ὅτι ἡ Αἴγυπτος ἦτο μία τῶν ἀποικιῶν των.

Αἱ φυλαὶ τοῦ Ἄνω Νείλου πλέκουσι τὴν σήμερον τὴν κόμην των, ὡς ἔπλεκον αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι.

Τὰ σανδάλια, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τὰ αἰγυπτιακὰ μνημεῖα, εἶναι τὰ αὐτά, ὧν ποιοῦνται χρῆσιν ἔτι καὶ νῦν, οἱ ἐγχώριοι. Ὡσαύτως καὶ τὰ ξύλινα προσκεφάλαια, αἱ λόγχαι, τὰ ἀκόντια καὶ αἱ ἀσπίδες.

Τὰ βρέφη γεννώμενα ἔχουσι χρῶμα ἀνοικτόν, προσλαμβάνον, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀπόχρωσιν φαιοτέραν.

Ἡ ἐφηβία ἀρχίζει κατὰ τὸ δωδέκατον ἢ δέκατον τρίτον ἔτος.

Ἀναφέρουσι φυλὰς φελαταχων, ἐχούσας χρῶμα ὑπέρυθρον, αἱ ὁποῖαι καταγονται, ὡς νομίζεται ἐκ τῶν Μαλαπίων νήσων, κατοικοῦσι δὲ εἰς τὰ σύνορα τοῦ Δαρφούρ.

Μέχρι τίνος ἐξετείνετο τὸ ἀρχαῖον βασίλειον τῆς Μερόης; Τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδεὶς ἔλυσε, καθότι ὀλίγιστα εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περὶ τούτου λεγόμενα.

Κατὰ τὸν κ. Heuglein, ὅστις ἐμελέτησεν ἐπιμελῶς τὸ ζήτημα ἐπὶ τόπου, τὸ ἀρχαῖον βασίλειον τῆς Μερόης ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Σαβᾶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Περιελάμβανε δὲ τὴν Ἄνω καὶ τὴν Κάτω Αἰθιοπίαν, δηλ. τὴν Ἀβυσσινίαν, τὴν χερσόνησον τοῦ Σεναάρ, μεταξὺ τοῦ Κυανοῦ καὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, τὸ Κορδοφάν, τὴν χερσόνησον τῆς Μερόης, μεταξὺ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀτβάρα (τοῦ Ἀσταβόρα τῶν ἀρχαίων), τὰς ἐπαρχίας τοῦ Βερβὲρ καὶ τοῦ Δόγγολα. Τὴν γνώμην ταύτην ἠρύσθη ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Ἀξοὺμ καὶ ἐκ τῶν ἐρευνῶν του περὶ τὰ αἰθιοπικὰ μνημεῖα.

Ἐκτὸς τῶν ἐρειπίων τῆς Μερόης, ἀνακαλυφθέντων τῷ 1819 ὑπὸ τοῦ Καλλιώ, ὁ κ. Heuglein κατέδειξεν ἐν τῇ χερσονήσῳ, τὰ ἐρείπια τῆς Σαβᾶ, πόλεως βασιλικῆς, κειμένης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Κυανοῦ Νείλου καὶ πέντε λεύγας μακρὰν τῆς Χαρτούμ.

Δ'.

Τὴν 20 Ἰανουαρίου ὁ ἀντιβασιλεὺς διατάττει νὰ γίνωσιν αἱ προπαρασκευαὶ πρὸς ἀναχώρησιν· πρόκειται ν' ἀναχωρήσωμεν μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας καὶ νὰ διέλθωμεν τὴν μεγάλην ἔρημον τοῦ Βαγιουδᾶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου, μέχρι τοῦ Δόγγολα. Ἡ ἔρημος αὕτη εἶναι πλέον φιλόξενος τῆς τοῦ Κορόσκου. Θὰ ἀκολουθήσωμεν εἰς τὰς ὑπωρείας ὑψηλῶν ὀρέων, σειρὰν κοιλάδων, ὅπου ὑπάρχουσι γαῖαι καλλιεργημέναι, δένδρα, ὕδωρ καὶ κάτοικοι. Τέλος φαίνεται ὅτι ἡ μεγάλη ἔκτασις ἡ ἐπὶ τοῦ χάρτου σημειουμένη ὡς *μεγάλη ἔρημος*, δὲν εἶναι ἔρημος.

Ἐν τῷ μεταξὺ σχεδιάζομεν ἐκδρομὴν δύω ἢ τριῶν ἡμερῶν, ὅπως ἀναπλεύσωμεν τὸν Κυανοῦν ποταμὸν 5 ἢ 6 λεύγας τῆς Χαρτοὺμ καὶ ἐπισκεφθῶμεν τὰ ἐρείπια τῆς Σαβᾶ, ἀρχαίας αἰθιοπικῆς πόλεως, πρωτευούσης ἴσως, τῆς περιφήμου φερωνύμου βασιλίσσης, ἣν ὁ σοφὸς Σολομὼν ἐπεθύμησε νὰ λάβῃ ὡς τριακοστὴν πρώτην σύζυγόν του.

Προτρέπω τὸν ἀντιβασιλέα νὰ προσκαλέσῃ ἱππεῖς μιᾶς τῶν φυλῶν τῆς ἐπαρχίας, οἵτινες, κατὰ τὰς πληροφορίας μου, ἔχουσιν ὅπλα καὶ ἱπποσκευὰς ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν ἱπποτῶν τοῦ μεσαιωνος. Ταχυδρόμοι ἐστάλησαν ἐπὶ δρομάδων, μετ' οὐ πολὺ δὲ εἴδομεν ἐρχομένους εἰς τὸ ὁρισθὲν μέρος περὶ τοὺς δώδεκα ἱππεῖς, ἔχοντας ἁλυσιδωτοὺς θώρακας, κράνη, ξίφη μακρὰ μὲ λάβας ἐν σχήματι σταυροῦ καὶ ἵππους κεκαλυμμένους ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς οὐρᾶς δι' ὑφασμάτων λαμπρῶν ἐρραμμένων ἐπὶ παχέος στρώματος βάμβακος. Οὗτοι μετὰ πολλῆς δεξιότητος ἐξετέλεσαν ὁπλασκίας ἐνώπιον ἡμῶν.

Περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου, ὁ ἀντιβασιλεὺς ἐκίνησε πρὸ τῆς ἰδιαιτέρας συνοδίας μας, τοῦτο δέ, ἵνα μὴ συσσωρευθῶσι πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὰ μέρη ὅπου τὸ ὕδωρ ἠδύνατο νὰ ἦναι ἀνεπαρκές. Ἐσυμφωνήσαμεν νὰ συναντώμεθα ἐνίοτε εἰς μέρη ἐκ τῶν προτέρων ὁρισθέντα.

Ἡ συνοδία μου, ἀφοῦ ἐπέρασε τὸν Νεῖλον, διέρχεται τὸ ἔδαφος τῆς φυλῆς τῶν Χασανιέχ, ἧς τὸ γένος ἔχει ῥώμην καὶ καλλονὴν ἔκτακτον. Αἱ γυναῖκες ἔχουσι μίαν ἡμέραν ἐπὶ τεσσάρων, πλήρη ἐλευθερίαν· τοῦτο ὀνομάζεται τὸ *ἐλεύθερον τέταρτον*. Ἡ κυβέρνησις προσεπάθησε νὰ καταργήσῃ τὸ ἔθιμον τοῦτο, ἀλλ' ἀπέτυχε.

Διήλθομεν τὸ μέρος τοῦτο χωρὶς νὰ σταματήσωμεν, παρετήρησα μόνον ἀπὸ τῆς δρομάδος μου, ἐντὸς μικροῦ δάσους, τρεῖς νεαρὰς γυναῖκας ἀρχαϊκὴν ἐχούσας περιβολὴν σώματος, τὰς ὁποίας ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ ἐκτὸς τοῦ χρώματος, ὡς τρεῖς Χάριτας.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ[1]

(Μετάφρασις).

Συνέχεια τοῦ σελ. 56.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

«Ἀ! ἂν ὁ παλαιὸς παιδαγωγός μου, ὁ ἀββᾶς Γιουλάνης, ἐμάνθανεν ὅτι ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν διατρέχω ὡς περιηγητὴς τόπους ὧν καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀγνοῶ, τί ἤθελε σκαφθῆ περὶ τοῦ μαθητοῦ του, ὃν προσεπάθει νὰ πείσῃ ὅτι πᾶν ταξείδιον πρέπει νὰ ἔχῃ ὠφέλιμόν τινα σκοπόν; καὶ οἱ ἐν Βιέννῃ φίλοι μου, οἵτινες μὲ νομίζουσιν ἢ εἰς Ῥώμην ἢ εἰς Νεάπολιν, τρέχοντα εἰς τὸ ἱπποδρόμιον ἢ ἐπισκεπτόμενον τὰ ἐρείπια τῆς Πομπηΐας μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ἐποχὴ τῶν ἀπόκρεων, πόσον ἤθελον ἐκπλαγῆ, ἂν ἐγνώριζον ὅτι ἡ Πομπηΐα εἰς ἣν κατῆλθον ὑπῆρξε ψυχρόν τι σπήλαιον τοῦ Μαυροβουνίου καὶ ὅτι ἡ χαριεστέρα μου μεταμφίεσις δυνατὸν νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἄθλιον τοῦτο καλογηρικὸν ῥάσον!

Ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πρὸς τὴν γῆν, ἐπεκαλεῖτο οὕτω τὴν ἀνάμνησιν τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τῶν φίλων του διὰ νὰ λησμονήσῃ ἴσως τὰς παραδόξους μορφὰς αἵτινες τὸν περιεστοίχιζον· ὅταν ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν εἶδε δύω γυναῖκας ὧν αἱ σκιαὶ ἔφθανον μέχρι τοῦ κορμοῦ ἐφ' οὗ ἐκάθητο.

Συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Μαργάτης ἡ Χρίσνα μὲ ὑψωμένον τὸ μέτωπον καὶ μὲ βάδισμα τῆς ἐλαφηβόλου Ἀρτέμιδος διήρχετο πρὸ αὐτοῦ.

— Ποία εἶναι ἡ γυνὴ αὕτη; ἠρώτησε τὸν Παῦλον.

— Τί σὲ μέλει;

— Συγγνώμην... ἔχεις δίκαιον· ἐληρμόνησα... Εἶναι παρὰ πολὺ ὡραία.

Ἡ ἐρώτησις τοῦ νέου αἰχμαλώτου ἦτο εἰλικρινής· ἡ ἔκπληξίς του δὲν ἦτο προσποιητή· οὐδέποτε πρότερον εἶχεν ἰδῇ τὴν προστάτριάν του.

Ἐκείνη ἤκουσεν ἐναργῶς τὸν πρὸς τὴν καλλονήν της ἀπευθυνθέντα θαυμασμόν· ταχὺ ἐρύθημα ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Ἔστρεψε βραδέως τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ψευδῆ μοναχὸν καὶ τὸ καθ' ἑαυτὴν παρ' ὀλίγον νὰ προδοθῇ ὑπὸ κινήματος ἐκπλήξεως, βλέπουσα αὐτὸν τόσῳ ὡραῖον.

Ἡ Χρίσνα ἠσθάνθη εἴδός τι αἰδοῦς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν της πρὸς τὸν αἰχμάλωτον τοῦτον τὸν τόσῳ ὡραῖον. Ταραχθεῖσα ἐλησμόνησεν ὅτι ἦλθεν ἐκεῖ διὰ νὰ γνωρισθῇ καὶ διὰ νὰ ὑποδηλώσῃ εἰς τὸν ἀτυχῆ ὅτι καὶ ἐντὸς τῶν δασῶν τῆς Ἐρζεγοβίνης ὡς καὶ ἐν ταῖς κοιλάσι τοῦ Μαυροβουνίου ἠγρύπνει τις ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον καὶ ἐπανέστρεψεν ἐπὶ τὰ βήματά της, ἐν ᾧ ὁ νεανίας παρηκολούθει αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματος.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Παῦλος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κόμητα ὅτι ἠτοιμάζοντο νὰ τῷ προσφέρωσί τι πρὸς κατεύνασιν τῆς πείνης ὑφ' ἧς ἐτυραννεῖτο.

«Ὄχι ἀκόμη, ἀπεκρίθη οὗτος μὲ τὴν εἰρωνικήν του ἐλαφρότητα, σὲ παρακαλῶ, ἀγαπητέ μοι σωματοφύλαξ, ὄχι ἀκόμη· τόσαι ἀπολαύσεις μαζῇ θὰ μὲ ἔβλαπτον σπουδαίως· πρέπει νὰ τὰς οἰκονομῶμεν τὰς ἀπολαύσεις, ὅταν ἦναι τόσῳ σπάνιαι· ἀήρ, ἀνάπαυσις, φῶς δὲν ἀρκοῦσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, χωρὶς μάλιστα νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ τὴν θελκτικὴν ἐμφάνισιν τῆς γυναικὸς ταύτης;

Μετά τινας στιγμὰς ἡ Χρίσνα ἐκτελοῦσα πανουργίαν συνηθεστάτην εἰς πάσας τὰς γυναῖκας, ἐπανῆλθε· διὰ τῆς χειρός της φερομένης διαδοχικῶς εἰς τὴν κόμην της ἢ εἰς τὴν ζώνην της καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν της, οἵτινες προσεῖχον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἣν διέτρεξεν, ἐφαίνετο δηλοῦσα ὅτι ἀπώλεσε κάτι τι πεσὸν ἀπὸ τοῦ στήθους της ἢ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς της. Ἡ θαλαμηπόλος κύπτουσα ἐφαίνετο ὅτι ἐβοήθει αὐτὴν ἐν ταῖς ἀναζητήσεσι βαδίζουσα εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς.

«Μαργάτη, ἔλεγεν ἡ νέα γυνὴ ἀνυψοῦσα τὴν φωνήν της ὥστε νὰ ἀκούηται ὄχι μόνον ὑπὸ τῆς ὑπηρετρίας, ἂς μὴ ἀποθαρρυνθῶμεν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔχω εὐλόγους ἐλπίδας... ἔχε τὸν νοῦν σου...»

Τὸ ἐπίλοιπον τῆς φράσεως ἀπευθύνετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Μαργάτην. Ἀκούων τὴν φωνὴν ταύτην, ἧς τὴν γλυκεῖαν ἠχὼ ἀνεγνώρισεν, ὁ Γεώργιος ἀνεσκίρτησεν· ἡ ἀόρατος προστάτρια του ἀπεκαλύφθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· ἀφοῦ ἦτο ὡραία θὰ ἦτο ἰσχυρά· δύναται λοιπὸν νὰ βασισθῇ ἐπὶ τῆς προστασίας αὐτῆς καὶ νὰ πιστεύσῃ τὰς ὑποσχέσεις της. Μεθ' ὅλους τοὺς πόνους του μᾶλις ναρκωθέντας καὶ τὰς ἀπαισίας μορφάς, αἵτινες τὸν περικυκλοῦσι, τὰ χρυσᾶ ὄνειρα ἤδη τὸν κατέλαβον· ὠνειρεύετο τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἴσως περισσότερόν τι ταύτης. Ἀφ' ὅτου εἶδε τὴν εὐεργέτιδά του ἡ πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνη του ἐδιπλασιάσθη καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν του ἡ εὐγνωμοσύνη πληρόνεται δι' ἔρωτος.

Παρατηρήσασα τὴν ταραχήν του ἡ Χρίσνα ἐστράφη ἵνα μὴ συναντήσῃ τὸ βλέμμα του· ἔπειτα ἀπεμακρύνθη καὶ πάλιν ἐπιθέτουσα τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων της. Ὁ Ἀρσταῖν ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας του.

Ὁ γηραιὸς Παῦλος καθήμενος ἐπὶ μιᾶς πτυχῆς τοῦ ῥάσου τοῦ αἰχμαλώτου του καὶ κατὰ πάντα ἡσυχος περὶ αὐτοῦ, οὐδὲν εἶδε καὶ οὐδὲν ἐνόησεν ἐξ ὅλων τούτων τῶν σημείων, τῶν βλεμμάτων, τῶν αἰσθημάτων. Ἀλλ' ἄλλος τις εἶδε καὶ ἐνόησε τὰ πάντα ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ὁ ἄλλος οὗτος ἦτο ὁ Πέτρος Τζανής.

ΚΕΦ. Β'.

Τὰ παρελθόντα

Ὁ Γεώργιος Ζαπόλσκυ, κόμης Ἀρσταῖν ἐκ μητρός, ἔφερεν αἷμα μεμιγμένον αὐστριακὸν καὶ οὐγγρικόν· ἀλλ' ὁ σαρματικὸς τύπος σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν ἔλειπεν ἀπὸ τῆς μορφῆς του.

Ἐπιστρέφων ποτὲ ἔκ τινος ἐκστρατείας ὁ κόμης Φρειδερῖκος Ζαπόλσκυ εἶδεν ἐρχομένην πρὸς συνάντησίν του διὰ τῆς μακρᾶς δενδροστοιχίας τῶν δρυῶν τῆς γηραιᾶς Οἰδεμβούργου, τὴν κόμησσαν σύζυγόν του περικυκλουμένην ὑπὸ πολυαρίθμων χωρικῶν καὶ φέρουσαν εἰς τοὺς βραχίονας τὸν υἱὸν αὐτῆς, τὸν γεννηθέντα τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς του· ἡ καρδία του ἔπαλλεν ἐκ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας. Ἀλλ' ὅταν ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ ἀδύνατον ἐκεῖνο καὶ λευκορροδόχρουν παιδίον, τὸ μέτωπόν του ἐσκυθρώπασεν οἱονεὶ ἐξ αἰσχύνης καὶ ταραχῆς.

«Μὰ τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν! ἐτονθόρισεν, αὐτὸς ὁμοιάζει Σάξωνα καὶ ὄχι Μαγυάρην. Πῶς θὰ καθήσῃ ἡμέραν τινὰ ἐν τῇ Διαίτῃ ἐν μέσῳ τῶν μελαγχροινῶν κομῶν καὶ τῶν χαλκοχρόων προσώπων τῶν Μαγυάρων. Εἶχε δίκαιον λοιπὸν ὁ ἀδελφός μου νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν γάμον μου μετὰ κόρης αὐστριακῆς!

Καὶ χωρὶς νὰ θωπεύσῃ τὸ παιδίον οὐδὲ διὰ τοῦ βλέμματος ἀπέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν μητέρα του.

Βραδύτερον λησμονῶν τὴν φυλετικήν του ματαιότητα καὶ εἰς φυσικώτερα αἰσθήματα ὑποκύπτων ὁ κόμης ἔλεγε πρὸς τὴν σύζυγόν του παρατηρῶν μετὰ στοργῆς τὸν υἱόν του.

«Ἐλισάβετ, θὰ σοὶ ὁμοιάσῃ· εἰς σὲ θὰ χρεωστῇ τὴν καλλονήν του· θέλω ὅμως νὰ χρεωστῇ καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ῥώμην καὶ τὸ θάρρος του· πρέπει ἡ ἄσκησις τῶν ὅπλων καὶ τοῦ ἵππου νὰ ἀναπτύξῃ ἐνωρὶς τὰ ἀσθενῆ καὶ ἁβρὰ μέλη του· ἡ ἐξοχὴ καὶ ὁ ἥλιος θὰ χρωματίσωσι τὴν ἐπιδερμίδα του· θέλω ἵνα τὸ παιδίον τοῦτο, ἡ τελευταία σταγὼν τοῦ βασιλικοῦ αἵματος τοῦ Ἰωάννου Ζαπόλσκυ, ἀνατραφῇ τόσον σκληραγωγικῶς ὅσον καὶ ὁ υἱὸς τοῦ εὐτελεστέρου τῶν σλάβων χωρικῶν μας. Τοιοτοτρόπως θὰ καταστήσω τὴν κόρην ταύτην νέον, ἄνδρα οὐσάρον, κένταυρον, ἄξιον ἀπόγονον τοῦ Ἀρπάδ.

Δὲν ἐπέπρωτο εἰς τὸν κόμητα Φρειδερῖκον νὰ ἐκτελέσῃ καθ' ὁλοκληρίαν τὸ σχέδιόν του· ὁ μικρὸς Γεώργιος ἀναρπαγεὶς ἀπὸ τῶν πρώτων του ἐτῶν ἀπὸ τῶν γυναικείων περιθάλψεων, ἐξετίθετο ὅλος γυμνὸς τὸ μὲν θέρος εἰς τὰ καύματα τοῦ ἡλίου, τὸν δὲ χειμῶνα μόλις ὑποδημένος, φέρων ἐπὶ τοῦ σώματος μικρόν τινα ἐπενδύτην ἐκ προβατείου δέρματος, σχεδὸν ἡμίγυμνος, ἔπαιζεν ἐν μέσῳ τοῦ χιονώδους βορβόρου μετὰ τῶν νεαρῶν παίδων τῶν χωρικῶν.

«Γεώργιε, ἔλεγεν ὁ κόμης εἰς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον τὸν παρετήρει τότε ἀσκαρδαμυκτί χωρὶς νὰ τὸν ἐννοῇ, ἡ φυλὴ εἰς ἣν ἀνήκεις εἶναι φυλὴ στρατιωτῶν. Ἀφ' οὗ ἀπετινάξαμεν τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων, ἀφ' οὗ ἐδαμάσαμεν τὰς γηραιὰς φυλὰς τὰς μεθ' ἡμῶν ἀναμιγείσας, πρέπει νὰ μένωμεν ἄγρυπνοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἵνα συγκρατῶμεν αὐτάς. Ἡ Οὐγγαρία εἶναι στρατόπεδον, εἶναι σύνορον πάνοπλον τῆς Εὐρώπης κατὰ τῶν βαρβάρων, ὡς ἄλλοτε πρὸς βορρᾶν ἡ Πολωνία. Ἐνεπιστεύθημεν τὴν φρουρησιν τῶν ἐλευθεριῶν ἡμῶν εἰς τὴν Αὐστρίαν· πρέπει λοιπὸν νὰ μαχώμεθα ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν κατὰ πρῶτον, ἔπειτα ὑπὲρ αὐτῆς καὶ κατ' αὐτῆς ἴσως... θὰ σοὶ ἐξηγήσω τοῦτο βραδύτερον. Ἰδοὺ διατὶ ὅσοι κατάγονται ἐκ τῆς μεγάλης μαγυαρικῆς φυλῆς πρέπει νὰ ἔχωσιν ἀκαταπαύστως τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς σπάθης· θὰ ζήσωσι κοπιώδη ζωήν, ἀλλὰ καὶ πλήρη ἀπολαύσεων, διότι εἶναι αὕτη ζωὴ ἀφοσιώσεως».

Καὶ μετὰ τοῦτον τὸν λόγον ἢ ἄλλον τινὰ παραπλήσιον ἀνεβίβαζε τὸ παιδίον ἐπί τινος μικροῦ ἵππου ἄνευ ἐφιππίου, καὶ ἀμφότεροι ἐπὶ μακρὰς ὥρας ἠφανίζοντο καλπάζοντες εἰς τὰς εὐρυχώρους βοσκὰς τὰς κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως καὶ πέ-

1. Μυθιστορία τοῦ κ. Χ. Β. Saintine.

ραν ἐνίοτε τοῦ ποταμοῦ, μέχρι τῆς ἐρήμου Βαρμέγ.

Ὁ Γεώργιος ἦτο τότε ἑπταετής· κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πατρός του, ἡ ἐπιδερμίς του, τόσῳ λευκὴ ἄλλοτε καὶ λεπτοῦφαντος, δὲν κατέστη μὲν ὁριστικῶς μελαγχροινὴ ἀλλ' ἐκάη καὶ ἐσκληρύνθη ὑπὸ τὸν ἥλιον· αἱ γυναῖκες τοῦ πύργου ἐκακολόγουν ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸν κύριόν των διότι ἐπέμενε νὰ δώσῃ εἰς τόσῳ ὡραῖον παιδίον χρῶμα ἀθιγγάνου.

Ἀλλ' ὁ μαθητὴς ἤρχισε προσκόπτων εἰς τὰ καθήκοντά του· συνεπείᾳ τινὸς ἐκδρομῆς εἰς τὰς βοσκὰς προσεβλήθη ὑπὸ πυρετοῦ· ἀσθενὴς ἐπανῆλθε κατ' ἀνάγκην ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς μητρός του. Μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀνάρρωσιν δὲν εἶχε πλέον τὴν μητέρα του ἀγρυπνοῦσαν παρ' αὐτῷ· ὅταν ἠρώτα περὶ αὐτῆς ὁ μικρὸς Γεώργιος, τῷ ἀπήντων· «εἶναι ἀδιάθετος, εἶναι ἀσθενὴς καὶ αὐτή». Ἔπειτα ἐν τῷ πύργῳ τὰ πρόσωπα κατέστησαν σοβαρὰ καὶ σιωπηλά· τὸ παιδίον ἔπαυσε πλέον νὰ ἐρωτᾷ· τότε εἶδε πρωΐαν τινὰ τὸν πατέρα του ὠχρὸν καὶ σκυθρωπὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸ δωμάτιόν του· τὸν ἐνέδυσε τὸν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τὸν ὡδήγησε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰ δωμάτια τῆς μητρός του.

Καί τοι ἡμέρα, τὰ παραθυρόφυλλα ἦσαν κεκλεισμένα· λαμπάδες ἔκαιον ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ παρ' αὐτῇ τῇ κλίνῃ τῆς μητρός του· αὕτη καθημένη ἐπὶ τῆς κλίνης ταύτης καὶ ὑποβασταζομένη διὰ προσκεφάλων ἐστήριζε τοὺς πόδας ἐπὶ ὀκρίβαντος ἐνδεδυμένη πλουσίως μὲ ἰόχρουν βελοῦδον· ἐπὶ τῆς κόμης της καὶ περὶ τὸν λαιμὸν αὐτῆς ἔφερε μαργαρίτας· χρυσᾶ κομβία, ἐπικοσμούμενα ὡσαύτως διὰ μαργαριτῶν ἐκάλυπτον κατὰ σειρὰν τὰς πλαστὰς πόρπας τῆς ἐσθῆτός της, ἧς τὰ κράσπεδα ἡνεῳγμένα ἀπεκάλυπτον κάτωθεν τοῦ ἐκ σηρικοῦ φουστανίου τὸ σύμβολον τοῦ Ζαπόλσκυ· ἡ μακρὰ ἐκ μουσελίνης ταινία, τὸ ἐθνικὸν κόσμημα τῶν Οὐγγαρίδων κατήρχετο ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τῶν ὤμων της καὶ ἐκάλυπτε τὰς χεῖράς της λαμπούσας ἐκ πολυτίμων λίθων.

Εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο ὁ δυστυχὴς Γεώργιος ἀκούει ψίθυρον συγκεχυμένον στεναγμῶν καὶ λέξεων χαμηλῇ τῇ φωνῇ προφερομένων. Ἐκπληκτος, φρίττων ἐβάδιζε μὲ κύπτουσαν κεφαλὴν προαισθανόμενος τὸ δυστύχημα, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ τὸ πιστεύσῃ· ὅταν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶδε τὴν μητέρα του πλουσιώτατα ἐνδεδυμένην, πάντοτε ὡραίαν καὶ μειδιῶσαν, ἔβαλε κραυγὴν χαρᾶς καὶ ὥρμησε πρὸς αὐτήν· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς φορᾶς του τὸν ἐσταμάτησεν ὁ πατήρ του.

«Γιέ μου, γονυπέτησον καὶ προσεύχου εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς μητρός σου· ἀπέθανε».

Καὶ τὸ παιδίον ἐλιποθύμησεν ἐκπέμπων λυγμὸν ἐπὶ πολὺ ἐπαναληφθέντα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῆς οἰκίας.

Ἓν ἔτος βραδύτερον ἑτέρα σκηνή, ἥτις ὁμοίως ἔμελλε νὰ μένῃ ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν μνήμην του συνέβαινεν ἐν τῷ αὐτῷ πύργῳ τῆς γηραιᾶς Οἰδεμβούργης. Ἦτο τὸ ἔτος 1809. Καίτοι κύριοι τῆς Βιέννης οἱ Γάλλοι ἠσθάνοντο οὐχ ἧττον τὸν δικέφαλον ἀετὸν ἀγωνιζόμενον ἔσχατον ἀγῶνα. Μετὰ τὴν ἀμφίβολον μάχην τοῦ Ἔσλιγγ ὁ Ναπολέων ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Οὐγγρους νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ νὰ προστατεύσῃ αὐτούς, ὡς δύναμιν ἐλευθέραν καὶ ἀνεξάρτητον ἂν ἐδέχοντο νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τῆς Αὐστρίας μὴ ζητῶν παρ' αὐτῶν εἰμὴ οὐδετερότητα. Εἰς τὴν πρότασιν ταύτην, ἥτις ἴσως ἤθελε γείνει δεκτὴ ἂν ἡ Αὐστρία ἦτο ἡ θριαμβεύουσα, ἡ εὐγενὴς καὶ πιστὴ Οὐγγαρία τῆς Μαρίας Θηρεσίας δὲν ἀπήντησεν ἄλλως εἰμὴ διὰ πολεμικοῦ μυκηθμοῦ· ἡ πάνδημος ἐπιστρατεία ἐκηρύχθη κατὰ τοῦ ξένου· ὁ τελευταῖος ἀνήρ, ὁ τελευταῖος ἵππος, τὸ τελευταῖον σκοῦδον ἀφιερώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος.

Ὁ Γεώργιος ἤκουσε τὴν σάλπιγγα ἠχοῦσαν ἐν τῇ μεγάλῃ δενδροστοιχίᾳ τῶν δρυῶν· αἱ εὐρύχωροι αὐλαὶ τοῦ πύργου πληροῦνται ἱππέων μὲ λαμπρὰς στολὰς καὶ χωρικῶν μόλις ἐνδεδυμένων, ἀλλὰ σχεδὸν πάντων καθημένων ὑπερηφάνως ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου τοῦ κέλητος ὃν ἕκαστος ἀνέθρεψεν καὶ ὅστις τὴν προτεραίαν ἔσυρε τὸ ἄροτρον. Οὗτοι εἶναι οἱ γενναιότεροι καὶ οἱ ταχύτεροι τῶν ὑποτελῶν τῆς γηραιᾶς Οἰδεμβούργης.

Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ εὐγενεῖς τῶν χωρικῶν οἱ φέροντες πτερνιστῆρας· ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν κυματίζει ἡ ἐθνικὴ σημαία, πράσινος, λευκὴ καὶ ἐρυθρά· αἱ σάλπιγγες συμπλησιάζουσιν ἠχοῦσαι τὸ ἐμβατήριον τοῦ παλαιοῦ μαγυάρου ἥρωος Ῥακότζη, ἑνὸς τῶν ἐνδόξων προγόνων τοῦ κόμητος Φρειδερίκου, ὅστις τῇ στιγμῇ ταύτῃ ἐμφανίζεται εἰς τὰ προπύλαια τοῦ πύργου ἐν μεγάλῃ στολῇ συνταγματάρχου τῶν οὐσσάρων· γενικὸν ὀύρρὰ ὑποδέχεται αὐτόν, αἱ σημαῖαι σείονται, αἱ σπάθαι λάμπουσιν εἰς τὸν ἥλιον· ζήτω, ζήτω κραυγάζει τὸ πλῆθος παρατασσόμενον ὅπως ὅπως.

Ὁ κόμης ἐπιθεωρεῖ τὰς τάξεις, ἔπειτα ζητεῖ τὸν υἱόν του.

«Διατί νὰ μὴ ἔχῃς δεκαπέντε ἔτη Γεώργιε! θὰ ἐλάμβανες πλησίον μου τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός. Ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ ἐνθυμοῦ τίς εἶσαι καὶ ἐκ τίνων κατάγεσαι».

Τότε τὸν ὑψώνει εἰς τοὺς βραχίονάς του καὶ τὸν ἐναγκαλίζεται· τεταραγμένος δὲ διότι ἠσθάνθη τὴν καρδίαν του πτήσσουσαν ἐν τῇ περιπτύξει, δίδει αἰφνιδίως τὴν διαταγὴν τῆς ἀναχωρήσεως ἀπευθύνων τελευταῖον πρὸς τὸν υἱόν του βλέμμα.

Τοῦτο ἦτο τὸ ὕστατον χαῖρε.

[Ἕπεται συνέχεια].

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ· — Ἔθιμα τσοπάνιδων. — Τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ τὸ λουλουγάτσι — Τὸ τραγοῦδί του. — Ἡ εἰκόνα του

[Ἀθῆναι].

Τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ ἐφοροῦσαν πρώτη φορὰ τὰ καλοκαιρνά τους φορέματα τὰ ὁλόασπρα, γιὰ τοῦτο ὅταν ἄλλην ἐποχὴ ἔβλεπαν κάνέναν μὲ ὁλόασπρα, λέγανε, «βοήθεια σου, ἅγιος-Γιώργης μᾶς γίνηκε». Τὴν ἡμέρα 'κείνη ἡ στάνες ἤτανε γιὰ ὅλους ἐλεύθεραις· οἱ τσοπάνιδες τὸ γάλα δὲν τὸ πουλούσανε· ἀνάβανε στῆς στάναις φωτιὰ καὶ ψήνανε ἀρνιὰ καὶ ὅποιος ἐπήγαινε τοῦ δίνανε κ' ἔτρωγε κ' ἔπινε καὶ γάλα. Οἱ τσοπάνιδες καὶ ἡ τσοπανοπούλαις ἔβαζαν τὰ καλά τους καὶ ἔμπαιναν 'στὸ χορὸν τραγουδῶντας·

'Αφέντη μ' ἅγιε Γιώργιε
μὲ τὸ μονογενή σου
ὅσοι κρατοῦμε τὸ χορὸ
νἄχωμε τὴν εὐχή σου.

—

Ἅγιε μου Γιώργη, ἀράπη μου,
φέρε μου τὴν ἀγάπη μου,
ἅγιε μου Γιώργη, φίλε μου,
γράψε γραφὴ καὶ στεῖλέ μου.

Ὡς καὶ γιὰ τὰ μικρὰ παιδιά τους ἔδεναν 'ς τὰ πεῦκα κούνιαις μὲ σκοινιὰ καὶ τὰ κουνοῦσαν.

Ἐπειδὴ μόνο τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ ἔδιναν ἡ τσοπάνιδες χάρισμα γάλα, 'βγῆκε ἡ παροιμία·

«Κάθε 'μέρα δὲν εἶναι τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ».

*

Ἀνήμερα τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ μαζώνανε τὰ χαμομήλια (τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ τὸ λουλουγάτσι) καὶ τὰ φυλάγανε γιὰ νἄχουνε ὁλοχρονικῆς. Ὄντες ἀρχίζανε νὰ τὰ μαζώνουνε κάνανε πρῶτα τρεῖς φοραὶς τὸ σταυρό τους, λέγανε τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» καὶ ὕστεραις ἀρχίζανε τὸ μάζωμα. Τὰ χαμομήλια τὰ μαζόνανε ὥς τῆς Ἀναλήψεως, δηλαδὴ ὅσο λένε τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

*

Τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ τὸ τραγοῦδι.

Ἅγιέ μου Γιώργη ἀφέντη μου, ἀφέντη καββαλάρη
θεργιό 'χαμε στὴ χώρα μας σ' ἕνα βαθὺ πηγάδι.
καὶ μιὰ βραδειὰ δὲν πήγαμε ἄνθρωπο νὰ δεῖπνήσῃ
σταλιὰ δὲν ἄφησε νερὸ τὸν κόσμο νὰ δροσίσῃ·
Γιὰ ρίξετε τὸ μπουλετὶ νὰ 'δοῦμε ποῦ θὰ πέσῃ.
Τὸ μπουλετάκι ἔπεσε γιὰ τὴ βασιλοπούλα
ὁποῦ τὴν εἶχε ὁ βασιλιᾶς μονάχη κι' ἀκριβοῦλα.
Ὁ βασιλιᾶς σὰν τἄκουσε ἄλλο λόγο δὲν εἶπε
«ὅλο τὸ βιός μου πάρτετο τὴν κόρη μου ἀφῆστε».
Μαζεύτηκ' ὅλος ὁ ντουνιᾶς κ' εἶπε στὸν βασιλέα
«ἢ ὁδός μας τὸ κορίτσι σου ἢ παίρνομε καὶ σένα»
— Γιὰ πάρτε τὸ παιδάκι μου στολῆστέ το σᾶ νύφι
καὶ στήλτέ το μὲς τὸ θερλὸ πεσκέσι νὰ δεῖπνήσῃ».
Στὸ δρόμο ποῦ πηγαίνανε τρέμαν τὰ ὄρη τρέμαν
κ' ἡ κόρη πάντα ἔλεγε ἀλοίμονο σὲ μένα·
κι' ὁ ἅγιοργης σηκώθηκε καὶ 'καμε τὸ σταυρό του
μιὰ κονταριὰ τοῦ ἔδωσε τρύπησε τὸ λαιμό του·
καὶ ξαναδευτερόνεται τοῦ δίνει μιὰ στὸ στόμα
καὶ ἐταράχτηκε ἡ γῆς, ἡ πέτραις καὶ τὸ χῶμα.
«Ξένε καὶ ποῦν' ἡ κλίνη σου καὶ ποῦν' ἡ κατοικιά σου;
νὰ κάμῃ κι' ὁ πατέρας μου καλὸ τῆς ἀφεντιᾶς σου;
—Κόρη σὰν ξέρεις γράμματα κάμε μιὰν ἐκκλησία
ζωγράφησε 'κονίσματα Χριστὸ καὶ Παναγία
καὶ στὰ δεξιὰ τῆς Παναγιᾶς φτιάξ' ἕναν καββαλάρι
ἁρματωμένον στάλογο καὶ μὲ χρυσὸ κοντάρι.

*

Τὸν ἀϊ-Γιώργη τὸν ζωγραφίζουν καὶ μ' ἕνα παιδάκι 'στὰ καπούλια τοῦ ἀλόγου του, γιατὶ μιὰ μάνα ἔχασε τὸ παιδί της ποῦ τῆς τῶχαν πάρει οἱ Τοῦρκοι νὰ τὸ τουρκέψουνε· μὴν εἰξεύροντας τί νὰ κάμῃ ἡ ἄμοιρη, πήγαινε κάθε 'μέρα καὶ παρακαλοῦσε τὸν ἀϊ-Γιώργη· ὅταν ἔξαφνα μιὰ 'μέρα τὸ 'βρίσκει 'ς τὸ σπίτι της. Τὸ ἐρωτάει «ποῦ 'βρέθηκες ἐδῶ;» — «Νά — λέει ἐκεῖνο — « ἦρθε ἕνας καββαλάρης μ' ἕνα κόκκινο ἄλογο καὶ μ' ἄρπαξε ἀπ' τὰ μαλλιὰ μέσ' ἀπ' τοὺς Τούρκους, μὲ 'κάθησε 'ς τὰ καπούλια καὶ μ' ἔφερε». Ὁ καββαλάρης 'κεῖνος ἤτανε ὁ ἀϊ-Γιώργης.

Κ. Μ. Γρ. Κ.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.